

MAJANDUSAASTA ARUANNE

aruandeaasta algus: 01.01.2017

aruandeaasta lõpp: 31.12.2017

sihtasutuse nimi: Sihtasutus Eestimaa Looduse Fond

registrikood: 90001457

tänava/talu nimi, Lai tn 29

maja ja korteri number:

linn: Tartu linn

vald: Tartu linn

maakond: Tartu maakond

postisihthumber: 51014

telefon: +372 7428443

faks: +372 7428166

e-posti address: elf@elfond.ee

veebilehe address: www.elfond.ee

Sisukord

Tegevusaruanne	3
Raamatupidamise aastaaruanne	24
Bilanss	24
Tulemiaruanne	25
Rahavoogude aruanne	26
Netovara muutuste aruanne	27
Raamatupidamise aastaaruande lisad	28
Lisa 1 Arvestuspõhimõtted	28
Lisa 2 Raha	32
Lisa 3 Nõuded ja ettemaksed	33
Lisa 4 Maksude ettemaksed ja maksuvõlad	34
Lisa 5 Tütarettevõtjate aktsiad ja osad	34
Lisa 6 Kinnisvarainvesteeringud	35
Lisa 7 Materiaalsed põhivarad	36
Lisa 8 Immateriaalsed põhivarad	37
Lisa 9 Kapitalirent	37
Lisa 10 Kasutusrent	38
Lisa 11 Võlad ja ettemaksed	39
Lisa 12 Võlad töövõtjatele	39
Lisa 13 Eraldised	39
Lisa 14 Sihtotstarbelised tasud, annetused ja toetused	40
Lisa 15 Annetused ja toetused	41
Lisa 16 Tulu ettevõtlusest	42
Lisa 17 Sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud	42
Lisa 18 Mitmesugused tegevuskulud	43
Lisa 19 Tööjõukulud	43
Lisa 20 Seotud osapooled	43
Lisa 21 Projektide tulud valdkondade kaupa	44
Lisa 22 Sihtkapitalid	45
Aruande allkirjad	47
Vandeauditiitori aruanne	48

ELFi tegevusaruanne 2017

Sisukord

Eestimaa Looduse Fond 2017.....	2
ELFi olulised teemad ja tulemused 2017. a.....	4
Eestile omaste koosluste ja maastike säilimine	6
ELFi metsaprogramm	6
Metsaseadus ja metsanduse arengute suunamine.....	6
Est-Fori puidurafineerimistehas	7
Loodussõbralik metsa majandamine.....	8
Mets ja kliimamuutus	8
2018 plaanid	9
ELFi mereprogramm.....	9
Merealade ruumiline planeerimine.....	9
Merealade väärtuste kaardistamine ja merekaitsealade ettepanekud	10
Merestrategia raamdirektiiv.....	10
Eutrofeerumine ja säästlik põllumajandus.....	10
Merekeskkonda mõjutavad arendused.....	11
Naftareostuse ennetamine ja tõrjevõimekus.....	12
ELFi märgalade programm	12
Sookoosluste taastamine	12
Eesti soode vaheinventuur	14
Märgalaviljelus Baltimaades.....	14
Turba kaevandamine	14
Ohustatud liikide ja nende elupaikade kaitse	14
Lendorav.....	14
Nahkhiired	16
Konnad teel(t).....	16
Metsloomade ravi	18
Võõrliigid	18
Looduskaitse andmebaas.....	18
Kliimamuutused ja energeetika	18
Loodust hoidva mõtlemise ja käitumise levitamine ühiskonnas.....	19
ELFi loodustalgud	19
Teeme Ära talgupäev 2017	20
Looduskaitsealane avalik kommunikatsioon - pilootprojekt	20
Välja antud stipendiumid ja toetused.....	20

Eestimaa Looduse Fond 2017

SA Eestimaa Looduse Fond (ELF) on mittetulunduslik valitsusväline keskkonnaorganisatsioon, mis loodi 1991. aastal. ELFi tegevuse eesmärk on Eesti looduse ja keskkonna kaitsmine.

ELFi missioon:

- 1) Eestile omaste koosluste ja maastike säilitamine
- 2) Ohustatud liikide ja nende elupaikade kaitsmine
- 3) Loodusvarade jätkusuutlike kasutuse edendamine
- 4) Loodust hoidva mõtlemise ja käitumise levitamine ühiskonnas
- 5) Lahenduste otsimine tulevastele põlvetele puhta elukeskkonna säilitamiseks.

Oma eesmärgi saavutamiseks ELF:

- 1) kogub ja jaotab sihipäraselt loodus- ja keskkonnakaitseks raha ja muid vahendeid,
- 2) organiseerib majanduslikku ja moraalset toetust loodus- ja keskkonnakaitsealastele projektidele, mis näevad ette probleemi uurimist, praktiliste kaitseabinõude rakendamist ja avalikkuse informeerimist,
- 3) algatab ja viib vajaduse korral läbi loodus- ja keskkonnakaitsealaseid projekte, annab välja stipendiume.

2017. aasta käive oli 632 tuhat eurot. Eesti riiklike fondide ja riigieelarve toetuste raha moodustas ELFi eelarvest 2017. aastal 43,2 %, tasulised teenused 7,7 % ja eraannetused 4,9 %.

2017. aastal jätkus toetus ELFi projektidele SA Keskkonnainvesteeringute Keskuselt (KIK), Kodanikuühiskonna Sihtkapitalilt (KÜSK), Välisministeeriumilt, Eesti Kultuurkapitalilt. Alates 2015. aastast on oluliseks finantseerijaks Euroopa Liidu LIFE programm, mis rahastas ELFi projekte ka 2017. aastal. Tegevuste läbiviimiseks tulevikus esitasime ka uusi rahastustootlusi nii Eesti kui EL fondidele.

2017. a suurendasime pingutusi eraannetuste laekumiste suurenemiseks, sh ühisrahastuskampaaniaid. Läbi viidi edukad ühisrahastuskampaaniad Hooandja keskkonnas „Aita konnad üle tee“ ja „ELFi talgute suvekool“. Lisaks kogus ELF annetusi Swedbanki „Ma armastan aidata“ keskkonnas „Teeme ära“ talgupäeva toetuseks ning Eesti metsa kaitseks.

Alustasime ELFi strateegiliste eesmärkide ülevaatamist ja arupidamist, selle tulemused lihvime ja sõnastame 2018. a kevadeks.

Töölepingu alusel töötas 2017. aastal ELFis kokku 29 inimest (16 täisajaga töökohta), lisatöid telliti töövõtulepingu alusel 14 inimeselt ja 9 juriidiliselt isikult. Töötajate palgakulu koos maksudega oli 2017. aastal 333 066 eurot.

2017. aastal jätkasid juhatuse liikmetena Tarmo Tüür (juhatuse esimees), Siim Kuresoo (aseesimees), Kadri Kalmus ja Silvia Lotman (lapsehoolduspuhkusel). Juunis toimunud nõukogu koosolekul valiti uueks juhatuse liikmeks Kärt Vaarmari. Juhatuse liikmetele maksti juhatuse tasusid koos sotsiaalmaksuga 2017. aastal 11 629 eurot.

ELFi nõukogu töötas samas koosseisus. Nõukogu töötas vabatahtlikkuse alusel: tasusid ja soodustusi kõrgema juhtorgani liikmetele ei makstud.

ELF ei väljastanud garantiisid.

Eestimaa Looduse Fondi tegevusaruanne 2017

Finantssuhtarvud:	2017	2016
Maksevõime üldine tase = käibevara/ lühiajalised kohustused	1,12	1,12
Kohustuste ja varade suhe =	0,77	0,74
Rahaliste vahendite tase = raha/lühiajalised kohustused	1,06	1,06
Teadus- ja arendustegevuse osakaal 2017. aastal 46,8 % (2016. aastal 44,7 %).		

ELFi olulised teemad ja tulemused 2017. a

ELF jätkas 2017. a tegevusi nii ühiskondlikul rindel, hoides valvekoerana silma peal õigusloomel ja arengukavadel, kui ise looduskaitstes käsi külge pannes ning teisi selleks innustades.

METS

Aasta tuliseimaks teemaks kujunenud metsateemal oli ELF üks diskussiooni käimalükkajatest ning aitas teadlaste sõnumeid laiema avalikkuseni viia.

Aasta jooksul tegi ELF koos teiste keskkonnaühendustega ettepanekuid looduskaitseseaduse muutmiseks, hoidis silma peal RMK auditeerimisel ning kavandatava puidurafineerimistehase planeeringul.

Algasid ettevalmistused püsimetsanduse e loodussõbraliku metsamajandamise võtete laiendamiseks tutvustamiseks.

MERI

Vabariigi Valitsus algatas Eesti mereala planeeringu, mille vajadusele on ka ELF juba aastaid tähelepanu juhtinud.

Läänemere toitainete koormust tõstvatele inimtegevuste mõjuga tegelemiseks osales ELF EL ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) uue perioodi plaanide koostamises ja tutvustas tehismärgalade võimalusi.

ELF pani käima ÜPP teemalise blogi ning korraldas rahvusvahelise haardega konverentsi "ÜPP 2020. Jätkusuutliku põllumajanduse poole", millel osales 78 inimest 14 riigist.

MÄRG- ALAD

Kokku pandi sootaastamise alade taastamiskavad. Soode taastamise projekti eesmärgiks on aastaks 2020 taastada ligikaudu 7000 ha soid, sh ligi 4000 ha Natura 2000 elupaigatüüpidele vastavaid elupaiku.

Valmis õppefilmide seeria „Ah soo!“, mis tutvustab mängulises vormis soo erinevaid tahke. Filmid aitavad soodest aru saada nii kooliõpilastel kui kõigil soohuvilistel.

Alustati Eesti soode vaheinventuuriga ning uuringuga rikutud turbaalade märgviljeluseks.

KLIIMA

ELF hoidis silma peal kliimapoliitika põhjaluste koostamisel ning Eesti EL Nõukogu eesistumise tegevustel ja katsus suunata arenguid keskkonnasõbralikumaks, paraku suurema eduta.

Tõlgiti 14 lühikest videoklippi, mis aitavad lihtsas keeles aru saada kliimamuutuste põhjustest ja mõjust ning süsinikuringest. Kliimamuutuse teemaline teave on jätkuvalt avaldatud <http://www.kliimamuutused.ee>

LIIGI-KAITSE

Korraldati lendorava geneetiline uuring ning alustati infopäevade korraldamisega lendorava elu-olu tutvustamiseks maaomanikele.

Aksiooni „Konnad teelt“ raames korraldati 17 konnatalgut, millel osales 340 talgulist ning päästeti 8700 kahepaikset.

Käima läks suurem projekt tiigilendlase elupaikade parandamiseks, mille tulemusena hakkavad nahkhiired ELFi tegevustes edaspidi rohkem tähelepanu saama.

IGAÜHE LOODUS-KAITSE

Toimus 42 loodustalgut Eesti eri paigus ning 2 talgut Valgevenes. Talgutel osales 799 vabatahtlikku, kes panustasid looduse heaks 6451 tundi tööd.

Teeme Ära talgupäeval osales vähemalt 52 650 talgulist, mis moodustab Eesti elanikkonnast 4% ning oli rekordiline tulemus. Talguid peeti kokku 2130.

Nooreks looduskaitsja auhinna sai Virve Sõber, kes paistis silma oma vabatahtliku panusega planeeritava puidurafineerimistehase keskkonna- ning sotsiaalmajanduslike mõjude käsitlemisel.

Lähemalt saab kõigist ELFi tegevustest ja tulemustest lugeda juba allpool.

Eestile omaste koosluste ja maastike säilimine

ELFi metsaprogramm

2017. a oli metsateema Eesti ühiskonnas enim kõneainet tekitanud keskkonnaküsimus. ELF panustas aruteludesse ekspertteadmistega ning juhtis tähelepanu praeguse metsapoliitika jätkusuutmatusele. Samaaegselt tegelesime ka loodussõbraliku metsamajandamise kui alternatiivi pakkumisega metsaomanikele.

ELFi metsaprogrammi tegevusi vedasid 2017. aastal juhatuse liikmed Tarmo Tüür ja Siim Kuresoo. 2017. a lõpus liitus meeskonnaga taas metsaspetsialist Liis Kuresoo, kes oli vahepeal lapsehoolduspuhkusel.

Ehkki tegevuste maht kasvas suureks, sai neid tehtud jätkuvalt minimaalsete vahenditega. Metsaprogramm on ELFis olnud mitu aastat alarahastatud, kuna ühiskondlike probleemidega tegelemiseks on keeruline fondidest rahastust saada. 2017. a rahastati tegevusi osaliselt Eesti Keskkonnaühenduste Koja (EKO) tegevustoetusest, samuti peeti läbirääkimisi ettevõtetega ELFi metsategevuste toetamiseks.

Metsateemalistes tegevused on toimunud tihedas koostöös teiste Eesti ja rahvusvaheliste keskkonnaorganisatsioonidega, ülikoolide teadlastega ja paljude teiste huvipooltega. ELF liitus 2017. a taas üleeuroopalise võrgustiku Environmental Paper Network liikmeskonnaga.

Metsaseadus ja metsanduse arengute suunamine

2016. a algatas Keskkonnaministeerium metsaseaduse muudatuse, mis nägi ette kuusikute raievanuse alandamise ning turbe- ja valikraie tingimuste leevendamise, ent ei pakkunud plaani elurikkuse kaitseks ja vajakute katmiseks nagu algselt keskkonnaühendustega kokku lepitud. See ajendas ELFi koos teiste ühendustega 2016. a lõpus algatama **kampaaniat „Eesti metsa kaitseks“**. Kampaania eesmärk oli suunata poliitikute valitud ning peamiselt metsatöösturite huvidega arvestavat metsapoliitikat tagasi säästvamale rajale, samuti rõhutasime metsapoliitika läbipaistvuse suurendamise vajadust.

Keskkonnaühenduste ühiskampaania algas 2016. a detsembris ning kulmineerus 2017. a alguses, kus teemat käsitlesid pea kõik meediakanalid. Kampaania oli tulemuslik:

- 1) tekkinud diskussioon haaras kogu avalikkust ning on tõstnud metsateema nõ avalikule areenile - see näitas ilmekalt, et metsade olukord ning metsanduspoliitika kurss ei valmista muret üksnes keskkonnaühendustele, vaid puudutavad ka ülikoolide teadlasi, kultuuritegelasi, turismiettevõtjaid, metsafirmasid, tavakodanikke, kohalikke kogukondi, ajakirjanikke jne;
- 2) kampaania mõjutusel kokku kutsutud tööühmades ning metsandusnõukogus leidsid 2017. a alguses kokkuleppe ja lahenduse keskkonnaühenduste olulisemad murekohad seaduseelnõus: kuusikute raievanuse alandamiseks elurikkuse kaitse kompensatsioon – tegevusplaan 27 000 ha laane- ja salumetsade kaitse alla võtmiseks, millele rakendati ka esialgne kaitse; elnõus kavandatud turbe- ja valikraie leevendused ei laiene kaitsealadele.

Et metsandusotsused arvestaksid edaspidi nii keskkonna-, majandus- kui sotsiaalhuvidega, tegi Eesti Keskkonnaühenduste Koda (EKO) 2017. a jaanuaris **ettepaneku metsandusnõukogu koosseisu tasakaalustamiseks**, mida tutvustati Riigikogu keskkonnakomisjoni koosolekul. Keskkonnaministeeriumi juures tegutseva metsandusnõukogu koosseis jäi seniseks – ülekaalukalt on esindatud majandushuvid. Ent 2017. a lõpus lepitati kokku, et uue metsanduse arengukava tööühm

luuakse kõigi nelja säästva metsanduse aspekti põhjal – majanduslik, ökoloogiline, kultuuriline ja sotsiaalne.

Augustis said keskkonnaühendused jälile Keskkonnaministeeriumi plaanile leevendada määrusega **kaitsealadel raieingimusi**. ELF koos teiste EKO liikmetega tegi ministeeriumile ettepaneku muudatustest loobuda: <http://elfond.ee/uudised/keskkonnauhenduste-seisukoht-keskkonnaministri-maaruse-eelnoule> Samuti juhtis EKO tähelepanu sellele, et see oluline muudatus plaaniti teha kiirkorras ilma avalikkust sisuliselt kaasamata. EKO ettepanekute tulemusena nõustus KeM määruse sõnastust muutma.

Novembris esitas ELF koos teiste EKO liikmetega Keskkonnaministeeriumile ja Riigikogu keskkonnakomisjonile **ettepanekud looduskaitsealade muutmiseks**. Praegu on paljudes kaitsealustes metsades lubatud lageraie ning majandusmetsadele mõeldud reeglid laienevad iseenesest ka kaitsealade piiranguvööndi metsadele. See seab tõsiselt ohtu kaitstavate loodusväärtused. Ettepanekud tagaksid kaitsealustele metsadele vähemalt minimaalse kaitse. 2018. a alguse seisuga on ettepanekud arutamisel.

Aasta lõpus algasid ettevalmistused uue perioodi **metsanduse arengukava** koostamises osalemiseks, Muuhulgas tehti detsembris toimunud metsandusnõukogus ettepanekud, et kogu protsess kaasaks erinevaid huvirühmi ning oleks läbipaistvam. Sisulisem töö sel suunal jääb aastatesse 2018-2019.

Samaaegselt Eestis toimuvate vaidlustega raiemahtude ja metsa kaitsmise vajaduse teemal on sarnane diskussioon käimas ka Lätis. 2017. a lõpus plaaniti Lätis määruse muudatusi, et alandada eri puuliikide küpsusdiameetrit ning lubada rannaaladel lageraiet. Muudatusi õigustati mh positiivse eeskujuga Eestist. Toetamaks Läti kolleegide jõupingutusi, esitas ELF koos kuue teise Eesti keskkonnaorganisatsiooniga novembris **kirja Läti valitsusele**, selgitamaks Eesti metsanduse olukorda ning julgustamaks mitte kordama samu vigu. Kirja kajastati ka korduvalt Läti meedias.

Est-Fori puidurafineerimistehas

Metsateemalist diskussiooni teravdas veelgi 2017. a alguses ilmsiks tulnud **plaan rajada Eestisse puidurafineerimistehas**, mille toorainevajadus mõjutaks oluliselt Eesti raiemahtusid, ent ka muud mõjud oleksid tõenäoliselt vastuvõetamatud.

- ELF pidas kogu aasta vältel suhtlust investorite ning Rahandusministeeriumiga, et pöörata tähelepanu nii tehase olulisele mõjule kui sellele, et tehase rajamise planeerimine ei ole kavandatud piisavalt läbipaistvalt ega avalikkust kaasates;
- Märtsis ilmus meedias ELFi eksperdi Kuno Kasaku artikkel <https://tartu.postimees.ee/4030031/kuno-kasak-puidutehas-tartu-kulje-alla-kas-emajoge-ja-peipsit-saab-kaitsta>
- juunis esitas ELF koos teiste Eesti Keskkonnaühenduste Koja (EKO) liikmetega avaliku pöördumise, milles juhtis tähelepanu tehase võimalikele ohtudele: <http://www.eko.org.ee/2017/06/keskkonnauhenduste-avalik-poordumine-puidurafineerimistehase-rajamisega-kaasnevad-markimisvaarsed-ohud/>
- oktoobris esitas ELF koos 8 teise keskkonnaorganisatsiooni ning üleeuroopalise võrgustikuga Environmental Paper Network ühiskirja: <http://www.environmentalpaper.eu/concern-about-environmental-risks-of-a-huge-biorefinery-in-estonia/>
- novembris esitas ELF koos teiste EKO liikmetega seisukohad puidurafineerimistehase eriplaneeringu lähteülesande eelnõule, milles tegi ettepaneku täiendavate uuringute tellimiseks, samuti protsessi läbipaistvuse suurendamiseks ning

- detsembris ilmusid meedias Siim Kuresoo artikkel „Tselluloositehase rohemajanduslik hookepookus“: <https://www.aripaev.ee/arvamusd/2017/12/08/siim-kuresoo-tselluloositehase-rohemajanduslik-hookepookus> ning Tarmo Tüüri artikkel „ELFi juht: miks Est-Fori juhid lubaduste asemel eksitavad?“, <https://arvamus.postimees.ee/4350541/elfi-juht-miks-est-fori-juhid-lubaduste-ase-ml-eksitavad>

Loodussõbralik metsa majandamine

ELF hoidis silma peal 2017. a alanud auditi, mis puudutab **Riigimetsa Majandamise Keskuse (RMK) tegevust säästliku ja FSC-standardiga litsentseeritud metsamajandajana**. ELFi koordineerimisel ning teiste EKO liikmetega koostöös esitati auditi läbiviijale omapoolsed kommentaarid, milles leiti, et RMK on riigimetsa majandajana FSC standardi nõudeid pikaajaliselt, pidevalt ja oluliselt rikkunud. EKO seisukohtades toodi konkreetseid näiteid juhtudest, kus RMK on raiega kahjustanud või hävitanud vääriselupaiku (VEP), samuti maha raiunud mitmete ohustatud ja kaitsealuste liikide, nt kanakulli ja metsise elupaiku. EKO kommentaaride põhjal tehti auditi läbiviija poolt 2018. a jaanuaris RMK-le kaks olulist parandamisnõuet, mille täitmata jätmisel ähvardab RMK-d FSC sertifikaadi kehtivuse peatamine.

ELF omalt poolt tegeles 2017. a ettevalmistustega **püsimetsanduse ehk loodussõbraliku metsamajandamise** suuna selgemaks väljaarendamiseks. 2018. a algab kolmeaastane projekt, mille raames on kavas uurida lähemalt loodussõbraliku metsamajandamise võtete praktikas rakendamist ning tekitada metsaomanikele nõ tööriistakast selliste võtete kasutamiseks. Tegevusi toetab Ülemiste Keskus.

Et inimestel oleks loodutalgute kaudu teadlikum võimalus metsateemaga suhestuda ning metsaelu ja seda ohustavat rohkem tundma õppida, oli ka **ELFi loodustalgute 2017. a teemaks metsaelu**:

- läbi viidi kahed talgud püsimetsanduse näidisaladel kokku 36 osalejaga
- korraldati 4 metsaretke elurikastesse paikadesse, millel osales 58 inimest
- toimus kaks filmiõhtut Tallinnas ja Tartus, millel näidati filmi The Burning Issue
- aasta lõpus toimus 56 osalejaga vabatahtlike tänuüritus.

Mets ja kliimamuutus

2017. a pööras ELF senisest enam tähelepanu metsa ja kliimamuutuste seostele. Kuna Eesti oli 2017. a teisel poolel EL Nõukogu eesistuja, tehti just Eesti eestvedamisel sel teemal mitmeid olulisi otsuseid: arutuse all olid maakasutuse, sellega seotud muutuste ning metsanduse (LULUCF) määruse eelnõu ning uue taastuvenergia direktiivi eelnõu.

LULUCF määrus puudutab küsimust, kui suur roll jäetakse metsale süsiniku neeldajana (mis omakorda mõjutab seda, kui palju on liikmesriikidel lubatud metsa raiuda). ELF tõstatas teema Eesti meedias ning pöördumistes valitsuse poole, kuna leidis, et kavandatud arvestusreeglid on kliima- ja metsavaenulikud. Paraku pöördumised tulemust ei andnud ning Euroopa Keskkonnanõukogu kinnitas oktoobris eelnõu suures osas kavandatud kujul. Lõplikult pannakse määruse sisu paika 2018. a EL institutsioonide vahelistel läbirääkimistel.

Taastuvenergia direktiivi eelnõuga pannakse paika säästlikkuse kriteeriumid kogu EL-s kasutatava bioenergia jaoks, sh metsa biomassi kasutamiseks. Ka need reeglid kujunesid Eesti juhtimisel metsade ja kliima vaenulikuks. Eelnõu lubab muuhulgas tervete puutüvede põletamist energia saamiseks, mis aga tähendaks kasvuhoonegaaside emissioonide suurenemist. Paraku ei saanud ka sel teemal

keskkonnaorganisatsioonide pöördumisi edu. Selle eelnõu lõplik versioon pannakse samuti paika 2018. a.

Neil teemadel tegi ELF tihedat koostööd EL tasandi organisatsioonidega nagu Fern, BirdLife ja Climate Action Network.

2018 plaanid

2018. a on ELFi plaan jätkuvalt panustada metsateemalisse avalikku diskussiooni ning osaleda uue perioodi metsanduse arengukava koostamise protsessis, seda ikka koostöös teiste keskkonnaorganisatsioonide ning teadlastega. Teise suurema suunana jätkatakse loodussõbraliku metsamajandamise võtete katsetamist ja tutvustamist metsaomanikele ning laiemale üldsusele.

ELFi mereprogramm

ELFi mereprogramm on jätkuvalt tihedalt integreeritud Maailma Looduse Fondi (WWF) Läänemere programmiga (Baltic Ecoregion Programme ehk BEP). Programmi juhtrühmas (*shareholder group*) esindab ELFi juhatuse liige Kärt Vaarmari. Mereprogrammi tegevustega on seotud Aleksei Lotman, Kristjan Piirimäe, Kuno Kasak, Mariliis Haljasorg.

ELFi mereprogrammi tegevustesse on integreeritud ka säästva põllumajanduse küsimused, kuna Läänemere eutrofeerumise vähendamiseks on vajalik vähendada merre valguva lämmastiku ja fosfori koguseid, mis pärinevad suures osas põllumajandusest.

Mereprogrammi tegevused toimusid 2017. a suuresti WWF toel; EL eesistumise raames toimunud konverentsi "ÜPP 2020. Jätkusuutliku põllumajanduse poole" toetas ka Kodanikuühiskonna Sihtkapital.

Merealade ruumiline planeerimine

ELF on olnud Eestis peamine merealade planeerimise eestkõneleja ja otseselt kaasa rääkinud praeguseks juba valminud Pärnu ning Hiiu mereplaneeringute valmimisel. Viimastel aastatel oleme aktiivselt valitsusele meelde tuletanud vajadust edasi liikuda kogu **Eesti mereala planeeringuga**, mis võimaldaks merega seotud vastakaid huve kaaluda ja lahendusi leida. Kalanduse, turismi ja laevaliikluse kõrval on merealad üha enam muutumas majanduskeskkonnaks, kuhu rajatakse muuhulgas ka torujuhtmeid, elektrikaableid ning meretuuleparke. Kõik see nõuab põhjalikku ja terviklikku planeerimist, mis arvestaks erinevate huvigruppide vajadusi ja aitaks ennetada võimalikke konflikte ning merekeskkonna kahjustamist. Mereala ruumiline planeerimine on kõigile EL liikmesriikidele kohustuslik ning planeeringud tuleb kehtestada hiljemalt 31. märtsiks 2021. See tähendab, et tehniliselt peab planeering olema valmis hiljemalt 2019. a lõpuks.

Ehkki mereala ruumilise planeeringu algatamise eelnõu saadeti 2017. a alguses ministeeriumide vahelisele kooskõlastusringile, ei õnnestunud seda mitme kuu jooksul kooskõlastada. Miks protsessiga viivitati, selle kohta avalik info puudus. Aprillis saatis ELF peaministrile pöördumise, milles rõhutas vajadust alustada viivitamatult üleriigilise merealade planeerimisega. Maikuu otsustas valitsus lõpuks mereala planeeringu algatada, planeeringut tehniliselt teostava konsultandi valikuni jõuti alles aastavahetuse paiku ja 2018. aasta kevade seisuga on kogu töö alles algusjärgus.

ELFi mereprogrammi juht Aleksei Lotman osales aasta jooksul mitmetel kohtumistel, mis olid seotud üleriigilise mereala planeeringu ettevalmistamisega. Tegevus jätkub 2018. aastal ja kestab kuni planeeringu kehtestamiseni.

Merealade väärtuste kaardistamine ja merekaitsealade ettepanekud

ELF hoiab jätkuvalt silma peal Keskkonnaministeeriumi menetletavatel merekaitsealade moodustamistel, ent nagu varasematel aastatel, ei toimunud ka 2017. a selles osas olulist edasiminekut.

Seni on ELF poolt või osalusel tehtud Keskkonnaministeeriumile ettepanekud järgmiste merealade kaitse alla võtmiseks:

- 1) **Gretagrund** (inventeeritud 2007-2009, kaitse alla võtmise ettepanek 2009, valitsuse otsus hoiuala loomiseks 2010)
- 2) **Krassgrundi** kaitseala laiendamine (inventuur 2009-2010, kaitseala laiendamise ettepanek 2010)
- 3) **Neugrund** (inventuurid 2010, kaitse alla võtmise ettepanek MTÜ Balti Keskkonnafoorum poolt 2011 ESTMAR projekti raames, milles osales ka ELF)
- 4) **Apollo** (inventuurid 2010, kaitse alla võtmise ettepanek MTÜ Balti Keskkonnafoorum poolt 2011 ESTMAR projekti raames, milles osales ka ELF)
- 5) **Kõpu** (inventuurid 2011-2012, kaitse alla võtmise ettepanek 2012)

ELF on korduvalt pöördunud nii Keskkonnaministeeriumi kui Keskkonnaameti poole küsimusega, kuidas kaitsealade moodustamine on edenenu, aga kahjuks menetlused venivad jätkuvalt, mistõttu tuleb merekaitsealadega jätkuvalt tegeleda.

Merestrategia raamdirektiiv

ELF osales aktiivselt merestrategia raamdirektiivi (MSRD) meetmekava ja selle keskkonnamõju strateegilise hindamise aruteludel. 2017. a andis valitsus meetmekavale kinnituse.

ELF (Aleksei Lotman) osaleb ühe eksperdina MSRD ajakohastatud hinnangu koostamise, täpsemaks ülesandeks on üldise sünteesi-raporti koostamine; 2017. a toimusid peamiselt töö ettevalmistused ja teemavaldkondade raporteid koostavate ekspertidega suhtlemine, põhiosa aruande koostamisest jääb 2018. aastasse.

Eutrofeerumine ja säästlik põllumajandus

Kogu 2017. a vältel osales ELF **Euroopa Liidu Ühise Põllumajanduspoliitika (ÜPP) teemalises avalikus diskussioonis** nii Eestis kui EL tasandil, tehes koostööd teiste vabaühenduste ning ametiasutustega. ÜPP ning laiemalt põllumajanduspoliitika kohta info edastamiseks loodi KÜSKi projekti raames eraldi blogi: <http://estcap.blogspot.com.ee>, mida külastati eelmisel aastal kokku ca 10 000 korda. Samuti korraldasime koos Riigikantseleiga ÜPP teemalise arutelu Arvamusfestivalil 2017.

Eesti EL Nõukogu eesistumisperioodi ühe olulise sündmusena organiseeris ELF rahvusvahelise **konverentsi "ÜPP 2020. Jätkusuutliku põllumajanduse poole"**: <http://elfond.ee/upp-konverents>. Konverentsil osales kokku 78 inimest 14 riigist. Konverentsi tulemusena saadeti EL põllumajandus- ja kalandusnõukogule ning teistele Euroopa Liidu otsustajatele avalik kiri, milles rõhutati vajadust muutuste järele tänases põllumajanduspoliitikas: vajadus minna tänaselt toetusõigustel põhinevalt otsetoetuste süsteemilt üle avaliku hüve eest makstava õiglase tasu põhimõttele. Konverentsi

korraldamist ning ÜPP teemalises diskussioonis osalemist rahastasid Kodanikuühiskonna Sihtkapital ja WWF.

ÜPP reformiga seotud tegevused jätkuvad 2018. aastal, pikemaajaline prognoos on raskendatud, sest reformi käigu osas puudub selgus ja suure tõenäosusega kandub protsess Euroopa Parlamendi valimiste järgsesse aega, mis tähendab muutust nii Parlamendis kui Euroopa Komisjonis.

2017. a jätkusid ELFi tegevused **tehismärgalade** teemal, eesmärgiga vähendada põllumajanduslikku hajureostust. Hinnati 2015. a ELFi juhtimisel Lõuna-Eestisse rajatud Nõlva tehismärgala tõhusust, viidi läbi seminar „Veekaitse põllumajanduses: tehismärgalad” ning kajastati tehismärgalade teemat meedias. Tegevusi juhtis ELFi poolt Kuno Kasak.

2017. a alustas ELF projekti „**Jänijõe keskkonnaseisundi parandamine**”, mille eesmärgiks on kaasa aidata Jänijõe hea seisundi saavutamisele aastaks 2021. Jänijõgi on loetud tervendamise mõttes kõrge prioriteediga veekoguks, sest ta on lõheliste elupaik ja paikneb suures ulatuses looduskaitsealal (Kõrvemaa maastikukaitsealal). Projekti kandvaimaks osaks on loomapidajate, põllumajandustootjate ja reovee käitlejate koolitamine, infomaterjalide loomine maaparandussüsteemide projekteerijatele. 2017. aastal tegeleti peamiselt valgala uuringutega (veeanalüüsid, setteproovid, visuaalne vaatlus) ning modelleerimisega. Projekt kestab kuni 2019. aastani, seda rahastab Keskkonnainvesteeringute Keskus. ELFi poolt on projektis tegevad Kuno Kasak ja Kristjan Piirimäe.

Et põllumajanduse mõju on otseselt seotud lihatootmise praktikatega, võttis ELF 2017. a luubi alla ka lihaturu. 2017. a kevadel viis ELF koostöös WWF-ga läbi **Eesti lihaturu ülevaatliku uuringu**, mille käigus kaardistati nii kauplustes müügil olevaid lihatooteid ja nende märgistusi kui ka üldisemalt inimeste tarbimisharjumusi, olemasolevaid uuringuid ja nende tulemusi ja muud asjakohast infot. Eelkõige koondati kokku infot ja uuringuid, mis juba olemas.

Tegemist on laiema projekti I etapiga, mille järgmistes etappides pannakse koostöös WWFigaga kokku soovitud keskkonnasõbralikumaks liha tarbimiseks. Soovitud on plaanitud kokku koondada nn lihagiidi (Meat Guide). Lihagiid ehk juhised vastutustundlikule liha tarbijale on juba Soomes, Rootsis ning Saksamaal avaldatud ja kasutuses olev väljaanne/veebileht. Nüüd plaanivad Rootsi ja Soome eeskujul giidi välja anda nii Belgia, Austria, Eesti, Läti, Leedu jt riikide keskkonnaühendused. Projekti toetab WWF, ELFi poolt on tegevad Silja Kana, Mariliis Haljasorg ning Aleksei Lotman.

Merekeskkonda mõjutavad arendused

2017. aastal esitas ELF seisukohti järgmiste merekeskkonda mõjutavate projektide keskkonnamõju hindamisele või planeeringule:

- Letipea liivamaardlast kaevandamine – ELF esitas seisukohad KMH aruandele kahel korral, väljendades muret ning juhtides tähelepanu täiendavate uuringute vajadusele (mõju hüljestele, kelle lesiala läheduses kaevandamine plaanis on), kuid edutult;
- Loode-Eesti meretuulepark – ELF esitas KMH aruandele omapoolsed seisukohad, viidates sellele, et vajalikud on täiendavad uuringud nahkhiirte rände kohta. Arendaja ei olnud paraku nõus täiendavaid uuringuid tegema.

2017. aastal jõudis uuesti avalikkuse ette Saaremaa silla plaan. ELF jälgib selleteemalisi arenguid ning vajadusel on plaanis 2018. aastal selles kaasa rääkida.

Naftareostuse ennetamine ja tõrjevõimekus

ELF on alates 2005. aastast tegelenud vabatahtlikele naftareostustõrje alaste koolituste läbiviimise ning vabatahtlike võrgustiku arendamisega. Erinevate projektide raames on eelnevatel aastatel koostatud õppematerjale, loodud vabatahtlike andmebaas, koolitatud vabatahtlikke, hangitud varustust ning selle transportimiseks vajalikke vahendeid.

2017. aastal reostustõrjevõimekuse suurendamise teemalisi tegevusi rahaliste vahendite puudumise tõttu ei toimunud. Plaanis on esitada 2018. a taotlus KIKile, et lahendada vabatahtlike kaasamise kaht peamist kitsaskohta – vabatahtlike ettevalmistust ning ametkondliku suhtluse ja vastutusala jagamist.

ELFi märgalade programm

Sookoosluste taastamine

Viimastel aastatel on Eestiski pööratud Lääne-Euroopa eeskujul rohkem tähelepanu kaitsealuste sookoosluste taastamisele (peamiselt kuivendusest tingitud kahjustuste elimineerimisele).

Enamikus Euroopa riikides on sood peaaegu hävitatud (nt Taanis, Hollandis, Saksamaal). Eestis on massilise kuivendamise tulemusena lage- ja puissoode pindala vähenenud ligi kolm korda (6400 km²-lt 2400 km²-ni). Soid hakati Eestis väärtustama ja kaitsma alates 1970.–1980. aastatest. Eestimaa Looduse Fond tegi 2009–2013 ulatusliku soode inventuuri. Saadud andmetel katavad lage- ja puissood Eesti territooriumist ligi 5,5%, millest pea kolmveerand on kaitse all. Paraku on isegi kaitsealustest soodest osa märkimisväärse kuivendusemõjuga, eriti servakooslused. Õnneks on meil mitmel pool võimalik protsess veel tagasi pöörata sulgedes kuivenduskraavid ning taastades loodusliku veerežiimi. Siis hakkab sookooslus vähehaaval taastuma.

ELF on sookoosluste taastamisega tegelenud alates 2007. aastast, mil koostati Kuresoo kaguosa (Soomaa RP) taastamiskava, mille alusel on RMK seal taastamistööd teinud. Sellele järgnesid mitmete kraavide inventuurid ja taastamistegevuste ettepanekute koostamine Agusalu, Sirtsu ja Muraka looduskaitsealadel (2009) ning ettepanekud ja põhjendused veel kümne soo-osa taastamiseks teistel Ramsari aladel (2012). Mitmetele neist on juba valminud tööprojektid (Agusalu looduskaitsealal paiknev Feodorisoo, Sookuninga ja Maarjapeakse kaitseala sood) ning tegevustega on kas alustatud Keskkonnaministeeriumi, Keskkonnaameti või RMK eestvedamisel või juba suures osas lõpule viidud (näit. Muraka LKA soode taastamistööd).

2015. aastal algas ELFi juhtimisel viieaastane **Euroopa Liidu LIFE programmi ja KIKi kaasrahastusel põhinev projekt „Soode kaitse ja taastamine“** (Conservation and Restoration of Mire Habitats – LIFE Mires Estonia, projekti nr: LIFE14 NAT/EE/000126) kuue soo veerežiimi taastamiseks. Projekti ametlikeks partneriteks on Tartu ülikool ja Arheovisioon, koostööd tehakse RMK ja Keskkonnaametiga, Põllumajandusameti ja kohalike omavalitsustega. Projekti tegevusi viivad ELFis läbi märgalaprogrammi juhina Jüri-Ott Salm, eksperdid Marko Kohv, Piret Pungas-Kohv, Edgar Sepp ning Eerik Leibak, kommunikatsiooniga tegeleb ELFi teabejuht.

Projekti tegevuste käigus kavandatakse elutingimuste loomist või paranemist metsisele, rabapüüle, rabakonnale, rabakiilidele ja koerliblikalistele ning nende liikidega arvestava soode taastamismetoodika koostamist. Taastamisalad katavad ligikaudu 7000 ha soid, sh ligi 4000 ha Natura 2000 elupaigatüüpidele vastavaid elupaiku. Looduslikele tingimustele lähedane veerežiim

taastatakse looduskaitsealadele ja riigimaale jäävatel mittemajandatavatel rikutud veerežiimiga aladel: Alam-Pedja looduskaitsealal – Soosaare soo mahajäetud kaevandusala, Agusalu Ika – Feodorisoo, Ohepalu Ika erinevates osades, Tudusoo Ika, Sirtsu Ika ja Lahemaa rahvusparkis – Laukasoo.

Taastamistööde eeltingimuseks on taastamiskavade ja teostusprojektide koostamine, nende kooskõlastamine ametkondadega, tutvustamine huvigruppidele ja laekunud tagasiside põhjal plaanide täiendamine või selgitamine, miks üht või teist tegevust ei saa teha.

2017. aastal oli tegevuste pearõhk jätkuvalt ettevalmistavatel tegevustel – välitööd kuivendussüsteemide seisu, võimalike raiealade, liikide olukorra kindlakstegemiseks), et panna kokku projektialade taastamiskavad ja -projektid. Taastamiskavade koostamine on võtnud plaanitust rohkem aega, peamiselt kohapeal selgunud uute tingimuste (nt seni teadmata kuivendussüsteemide avastamine) kui ka taastamisalade laienduste tõttu. Töid on keerukamaks muutnud ka soojad talved, mis ei ole võimaldanud metsamajandustöödega plaanitud ajal alustada. Siiski sai kahel alal – Soosaare ning Sirtsu/Palasi – taastamistöödega alustatud, ülejäänud aladel algavad taastamistööd eeldatavasti 2018. aastal.

2017. a olulisemad tulemused:

- 2017. a lõpuks sai koostatud kõigi kuue ala **taastamiskavad** ning need on ka Keskkonnaameti ja RMK poolt heaks kiidetud, heakskiidu sai Soosaare taastamisprojekt. Kõigi taastamiskavade tutvustamiseks avalikkusele on läbi viidud avalikud arutelud, 2018. a korraldatakse arutelud ka taastamisprojektide tutvustamiseks;
- Aasta jooksul koguti täiendavat infot ka projekti raames **jälgitavate liikide** (metsis, rabakonn, rabakiilid, päevaliblikad, rabapüü) kohta (liigiinventuur viidi läbi suuremal osal aladest juba 2016. aastal). Saadud andmeid kasutati taastamiskavade koostamisel. Sihtliikide inventuuri ja seisundi hindamise aruanded on avalikustatud projekti veebilehel;
- Toimus kaks **talgut** Soosaare taastamisalal turbatammide ehitamiseks, millest võttis osa 17 inimest;
- Avaldati **9 õppefilmist koosnev seeria „Ah sool!“**, kokku ca 1,5 tunni ulatuses õppematerjali, mis tutvustab mängulises võtmes soo eri tahke. Filmid on avaldatud: <https://soo.elfond.ee/filmid/>
- Anti välja täiendatud versioon projekti tegevusi tutvustavast **infovoldikust**;
- 2017. a lõpuks viis projektipartner MTÜ Arheovisioon läbi kõigi alade **arheoloogilised eeluuringud** kõigil uuringualade ning suurema arheoloogilise potentsiaaliga objektidel ka leire. Leirearuanded on avalikustatud projekti veebilehel;
- Jätkus kultuurilooliste andmete kogumine taastamisalade kohta, läbi uuriti ca 90 kirjandusteost, lisaks dokumentaalfilme jmt. **Andmebaas „Sood Eesti kultuuriloos“** on avaldatud projekti veebilehel: <https://soo.elfond.ee/projektist/tegevused/sood-eesti-kultuuriloos/>
- Korraldati **6 retke** Soosaare ja Laukasoo taastamisaladele, kokku 108 osalejat.
- 2. veebruaril – rahvusvahelise märgalade päeva puhul – korraldati **kampaania „Astu sohu“**. Algatuse käigus laekus ELFi ligi 200 fotot ja 20 lühijuttu soodest ning kümned inimesed veetsid kena päeva soodes.
- ELFi ekspert Piret Pungas-Kohv pälvis artikliga “Kui soine on eesti ilukirjandus?” Akadeemia 2016. aasta kuldlaureaadi tiitli. Artikliga saab lähemalt tutvuda 2016. a Akadeemia detsembris numbris.

Eesti soode vaheinventuur

ELF alustas 2017. aastal uue projektiga, mille raames inventeeritakse üle Eesti ühtse metoodika järgi umbes 460 lage- või puissoola, mille kohta andmed on vananenud või küsitavad.

Vaheinventuur annab adekvaatsema ülevaate Eesti soodest ja nende olukorrast. Ligi 1400 Eesti soola andmestik on vananenud (pärib 1997. aastast või veelgi varasemast ajast), puudulik või puudub üldse.

Projekti käigus toimetatakse Eesti soode andmebaasis olevad sookirjed vähemalt Põhja- ja Lääne-Eesti osas ning lahendatakse vastuolud. Välitöödel kogutakse andmed iga soola koosluse tüübi, seisundi, inimõju ja liigilise koosseisu kohta ning sisestatakse need andmebaasi ja edastatakse keskkonnaregistrile.

Märgalaviljelus Baltimaades

2017. aastal alustas ELF uue projektiga, mille raames uuritakse rikutud turbaaladel märgalaviljeluse võimalusi, eesmärgiga vähendada kasvuhoonegaaside emissioone. Kavas on läbi viia uuringud Balti riikide kuivendatud turbaalade kasutamiseks märgalaviljeluseks, arendada osapoolte vahelist dialoogi ning teha ettepanekuid muutuste tegemiseks riiklikus ja EL poliitikates (nt EL ühine põllumajanduspoliitika). 2017. aastal toimusid peamiselt ettevalmistavad tegevused.

Projekt kestab aastani 2020, rahastab Europa Kliima initsiatiiv (*European Climate Initiative* - EUKI). Partneriteks on Michael Succow Foundation, Leedu Looduse Fond jt. ELFi poolne projektijuht on Jüri-Ott Salm, projektis osalevad Kristjan Piirimäe ja Aleksei Lotman.

Turba kaevandamine

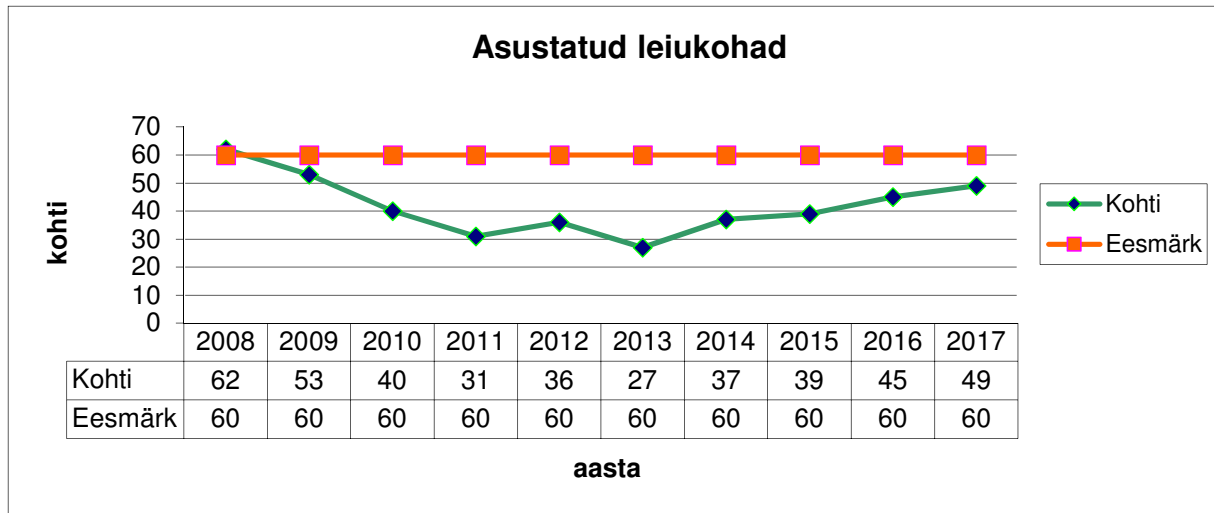
Eestimaa Looduse Fond (ELF) on esindatud vabatahtliku turba kaevandamise sertimissüsteemi arendamisega tegeleva sihtasutuse Responsibly Produced Peat (RPP) nõukogus (nõukogu liige Jüri-Ott Salm). Sertimissüsteemi eesmärgiks on tagada looduskaitsete väärtuste säilimine ja kaevandusjärgne alade korrastamine, eelistatult märgalade taastamise kujul. Esimesed sertifikaadid anti välja ka Eestis paiknevatele turbakaevandustele.

ELF osaleb Keskkonnaministeeriumi juures tegutsevas turba ümarlauas, kus ELFi esindajaks oli 2017. aastal Jüri-Ott Salm.

Ohustatud liikide ja nende elupaikade kaitse

Lendorav

Lendorava kaitse tegevuse põhieesmärgiks on seni olnud info kogumine lendorava esinemispaikade kohta ning selle liigi hea käekäigu eest seismine. Viimasel aastakümnel on lendoravate arvukus langenud alla jätkusuutlikkuse piiri.

Joonis 1. Asustatud lendorava elupaikade arv ja keskkonnastrateegia eesmärk

Lendoravate elupaikade vähenemise ja edasise killustumise vältimiseks on aastaid korraldatud lendorava elupaikade inventuure ning kavandatud lendorava leiukohti ühendavat võrgustikku, nende alusel on tehtud aastate jooksul mitmeid ettepanekuid lendorava püsielupaikade moodustamiseks. Selle tulemusena kinnitas keskkonnaminister 2016. a lendorava kaitse tegevuskava ning võttis kaitse alla uued lendorava püsielupaigad.

2017. aastal korraldas ELF **lendorava geneetilise uuringu** läbiviimist. DNA uuringu eesmärgiks oli teha kindlaks Eesti lendoravapopulatsiooni osapopulatsioonide isoleeritus (sugulusristumise tase). Samuti võrreldi Eesti, Soome ja Karjala lendoravate geneetilist erinevust, et hinnata, kas Soomest ja Venemaalt (Karjalast) pärit isendeid oleks võimalik olukorra halvenemisel kasutada Eesti lendoravapopulatsiooni tugevdamiseks. Uuringu teostas SA Lutreola ning kõige olulisemad tulemused/järeldused olid:

- 1) Eesti, Soome ja Karjala lendoravad on geneetiliselt piisavalt sarnased, et nende andmete põhjal tugiasustamine Soomest Eestisse lendorava siinsele populatsioonile suure tõenäosusega geneetiliselt ohtu ei kujutaks. Tugiasustamisele peaks kindlasti eelnema Eesti ja Soome lendoravate katseline ristamine, et vältida märkamatuid riske;
- 2) kogu lendorava genoomi sekveneerimine oleks otstarbekas ja vajalik.

Uuringu tulemusi tutvustati Balti terioloogia konverentsil, asjakohastele ametkondadele korraldatud infopäeval ning laiemale avalikkusele pressiteate ja sotsiaalmeedia vahendusel. Uuringu läbiviimist rahastas Keskkonnainvesteeringute Keskus.

Lisaks korraldas ELF infopäevad lendorava bioloogia, ökoloogia ja tema kaitse korraldamise võimaluste tutvustamiseks maaomanikele, ja ametnikele. Kokku on plaanis korralda neli infopäeva, millest 2017. a viidi läbi kaks infopäeva (19 osalejaga) ning kaks infopäeva on kavas 2018. aastal. Infopäevade korraldamist rahastab Keskkonnainvesteeringute Keskus.

ELF osales ka uue Soome-Eesti lendorava kaitse ühisprojekti taotluse ettevalmistamisel, mis esitati Euroopa Komisjonile LIFE programmist rahastamiseks. Projekti Eesti osa eesmärgiks on kaitsetegevuskavaga ettenähtud tegevuste: lendoravale sobivate metsade inventeerimine, ühenduskoridoride kavandamine, pesakastide valmistamine, ülespanek ja hooldamine, lendorava elupaikades kujundusraiate ruumiline planeerimine, metsamajandamise juhiste koostamine,

näidisraiate läbiviimine, erametsaomanike probleemidele lahenduste leidmine ja lendoravaga seotud probleemide selgitamine meedias.

2017. aastal uuriti võimalusi omandada lendorava jaoks olulisi metsatükke annetuste või Eesti investorite toel. Kuna sarnaseid metsaostu mõtteid ja algatusi tekkis Eestis mitmeid ning ELFi on sel teemal palju nõu küsitud, otsustati ELF poolt metsaostu plaani mitte võtta, vaid olla toeks ja anda nõu teiste metsaostuprojektide algatusgruppidele.

Nahkhiired

Nahkhiirtega on ELFi tegeldud 1991. aastast alates. 2017. a. jätkus nahkhiirte kaitse korraldamiseks vajaliku teabe kogumine ja nahkhiirte kaitse küsimustes konsulteerimine. Jätkus ka infovahetus ELFi poolt hallatavas nahkhiirehuviliste postiloendis. ELF hoiab silma peal Euroopa nahkhiirte kaitse lepingu (EUROBATS) nõuetel.

2017. aastal jätkus ka inimeste nõustamine koos nahkhiirte varjupaikade kohta andmete kogumise ning võimaluse korral väljalendavate nahkhiirte loendustega suvekooloniates juures. Juhendati peamiselt telefoni või e-posti teel, aga toimus ka 15 külastust. Abitus olukorras nahkhiiri turgutati veterinaararstide ja Tallinna Loomaaija kaasabil ning aidati loodusesse tagasi. Toimus veel suhtlemine teemal nahkhiired mere kohal, nahkhiirte arvestamine mereplaneeringus, nahkhiirte hukkuminetuuleturbiinides, nahkhiired kaevudes. Ülgase talvituspaigas jälgiti külastuskoormust, surnud nahkhiiri lasti Veterinaar- ja Toidulaboratooriumis kontrollida marutaudi suhtes. Jätkub kogutud andmete kandmine andmebaasidesse, sh EELISesse.

Nahkhiirte kaitse ja uuringute jaoks rahastuse leidmiseks oli 2017. aastal üks olulisemaid tulemusi Euroopa Komisjoni positiivne rahastusotsus EstBatLIFE projektile ehk **projektile „Tiigilendlaste elupaikade parandamine Eestis“**. Selle projekti käigus tegeletakse tiigilendlaste seire ja uuringutega, parandatakse tiigilendlaste talvustingimusi, tehakse nahkhiirtealast teavitustööd ning kaasatakse aktiivselt inimesi nahkhiirte kaitsetegevustesse. Projekt kestab 2021. aasta suveni. 2017. aastal toimusid peamiselt ettevalmistavad tegevused, palgati projektijuht ja korraldav meeskond, kutsuti kokku projekti juhtrühm ja moodustati projekti töörühmad ning alustati külastuskoormuse seire ja talvustingimuste parandamise tehniliste lahenduste testimisega projektialadel (Ülgase, Humala, Väana-Posti ja Piusa), samuti valmistati ette projekti koduleht. Projekti juhtpartner on ELF, partneriks on Eesti Loodusmuuseum. Projekti rahastab Euroopa Liidu LIFE programm, SA Keskkonnainvesteeringute Keskus ja projekti partnerid. Lähem info: <http://elfond.ee/nahkhiired>

Konnad teel(t)

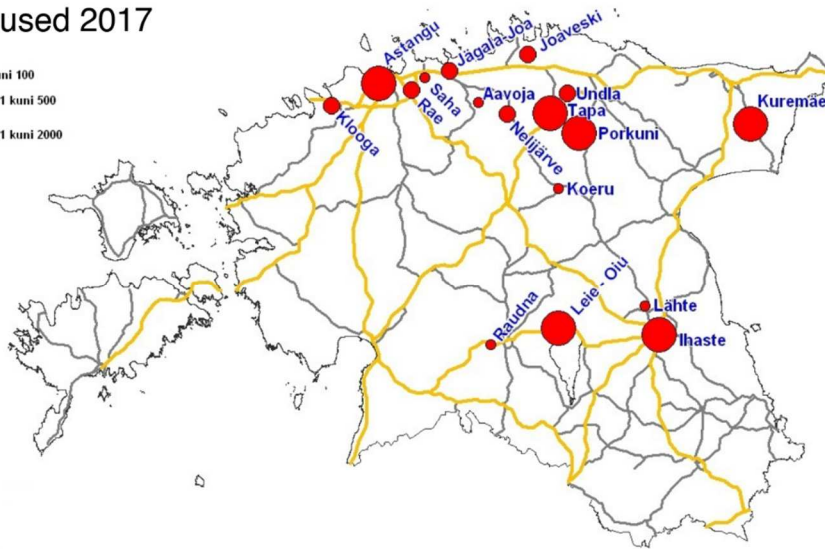
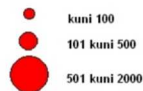
Alates 2012. aastast on ELF kevaditi korraldanud KIKi toel kahepaiksete üle tee aitamise kampaaniat Konnad teel(t) projekti raames.

Aksiooni „Konnad teel(t)“ eesmärk on päästa kevaditi maanteedel hukkuvaid kahepaikseid vabatahtlike talgutel, teha teavitustööd Eesti konnaliikide ning nende eluviiside kohta ja ergutada maanteedele konnatunnelite rajamist. Konnatunneleid on Eestis rajatud nelja asukohta ja kindlasti on läbipääsude planeerimises mänginud oma osa ka „Konnad teel(t)“ kampaania tõttu suurenenud avalik huvi. Siiski hakkub kevadise massrände ajal jätkuvalt kümneid tuhandeid sigimisküpsed kahepaikseid maanteedel.

Kuue aasta jooksul on üle tee aidatud pea 82000 kahepaikse, talgutel on vabatahtlikud kokku osalenud ca 2200 korda. Vabatahtlikku tööd on talgute raames kokku tehtud ca 4400 tundi.

2017. aastal abistasid vabatahtlikud konnatalgute käigus teeületusel ca 8700 pulmapaikadesse teel olnud kahepaikset. Korraldati 4 infoüritust, millel osales ca 120 last ja täiskasvanut. Toimus 17 konnatalgut üle Eesti ning vabatahtlikud käisid talgutel ca 340 korda. Suurimad rändekohad olid: Astangu Tallinnas, Leie-Oiu, Ihaste Tartus, Porkuni, Tapa ja Kuremäe.

Tulemused 2017

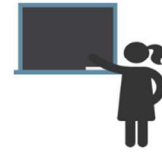
17 talgukohta

8700 konna

340 talgulist

4 infoüritust

powered by

 PIKTOCHART

„Konnad tee(t)“ kampaania raames korraldati veel mitmeid üritusi. Koostöös Tartu Loodusmajaga korraldati filmiõhtu ning ühes Tallinna Loomaaiaga tähistati 29. aprillil rahvusvahelist konnapäeva. Tagasi kooli raames viidi läbi kahepaiksete kaitse teemaline infotund. Lisaks külastati varakevadel Leedu Looduse Fondi, et jagada oma senised kogemusi „Konnad teel(t)“ aktsiooni korraldamisega. 2017 aastal toimusidki Leedus esimesed avalikud talgud konnade päästmiseks maanteedel hukkumise eest.

2017. a viidi „Konnad teel(t)“ aktsiooni kaasrahastamiseks läbi edukas Hooandja kampaania, mida toetas üle 200 inimese. Projekti tegevusi rahastasid veel SA Keskkonnainvesteeringute Keskus ja Nordic Council of Ministers. Projekti eestvedajaks oli 2017. aastal Kristiina Kübarsepp. 2018. aastal on plaanis jätkata kodanikualgatuse vormis talgute korraldamise propageerimist.

Metsloomade ravi

Kuna metsloomade taastuskeskuse rajamiseks rahalisi vahendeid leida pole õnnestunud, otsustati 2017. aastal loobuda plaanist keskuse rajamiseks Raasikule ning selle tarbeks kavandatud kinnistu kasutamise leping Eleringiga lõpetati. ELF on valmis jätkama koostööd Keskkonnaameti ja Keskkonnaministeeriumiga, et leida vigastatud metsloomade probleemile Eestis püsiv lahendus. Keskkonnaameti tellimusel ravitakse I ja II kategooria kaitsealuseid loomi Maaülikooli rajatud taastuslaboris, tegevusi korraldab veterinaar Dr Madis Leivits.

Võõrliigid

Inimtegevusega loodusesse sattuvad võõrliigid on looduslikele liikidele oluliseks ohuallikaks. Eestis on üheks olulise mõjuga võõrliigiks ameerika naarits ehk mink, kelle loodusesse sattumise põhiliseks allikaks on mingifarmid.

2017. a koostasid Eesti Keskkonnaühenduste Koja (EKO) liikmed üleskutse keskkonnaministrile, et Eesti toetaks mingi arvamist Euroopa Liidu jaoks probleemsete, looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide nimekirja. EKO ühiskirja väljasaatmine jäi 2018. a algusesse.

Looduskaitse andmebaas

ELFi looduskaitse-andmebaas hõlmab enamikku Eesti elupaigatüüpe ja loodusväärtusi. Läbi viidud üle-eestiliste inventuuride [põlismetsad (1993-1996); puisniidud (1995-1996); märgalad (1996-1998); niidud (1999-2001); sood (2009-2012) jt.] andmed on digitaliseeritud ja süstematiseeritud.

Andmebaas koosneb 31.12.2017 seisuga 24508 kirjest (millele lisandub 6975 ajaloolist niidukirjet), iga kirje on ühe konkreetse elupaiga kohta (hõlmab tavaliselt 0,5–100 ha) ja sisaldab andmeid selle seisundi, väärtuste ja liigilise koosseisu kohta. Mullused uued kirjed lisandusid peamiselt LIFE sootaastamisprojekti käigus Virumaal inventeeritud objektide kohta.

Väljavõtteid kaitstavate liikide ja väärtuslike koosluste kohta on regulaarselt edastatud Keskkonnaregistrile (EELIS), Keskkonnaministeeriumi looduskaitseosakonnale, Euroopa Komisjonile jt asjakohastele institutsioonidele ning Tartu Ülikooli jt teadlastele. Lisaks "traditsioonilisele" väljavõttele on EELIS-es ka eraldi teemakiht 'sood', mille materjal põhineb ELFi 1997. ja 2009.-2012. a välitöödel.

ELFi andmebaas vastab Euroopa Liidu Natura 2000 kriteeriumidele ja võimaldab selle kasutust riiklikul ja rahvusvahelisel tasandil. Muu hulgas on see oluline vahend, püüdmaks tagada Natura 2000 protsessi objektiivsust looduskaitsealistest aspektidest lähtuvalt. Samuti on oluline seirata Natura kriteeriumite täitmist Eesti riigi ja arendajate poolt (arendustegevus, sh planeeringud; riikliku ülevaate koostamine Natura-alade kaitse osas; Natura-aladel loodushoiutööde rahastamine). Nendele tegevustele aitab kaasa osalemine Eesti-sisestes ja rahvusvahelistes koostöövõrgustikes (Eesti Keskkonnaühenduste Koda, WWF, CEEWeb, IUCN).

Kliimamuutused ja energeetika

Jätkus 2016. aastal alanud **kliimamuutuste teavituskampania**, mille raames on loodud teavitusleht www.kliimamuutused.ee ja samanimeline Facebooki lehekülg, millel on praeguseks 1500 jälgijat. Veebis ja FB lehel avaldatakse jooksvad kliimamuutustega seotud uudiseid.

2017. aastal tõlgiti eesti ja vene keelde **14 videoklippi kliimamuutuste põhjuste ja mõju**, süsinikuringe kohta ning selle kohta, kuidas on võimalik oma käitumisharjumusi muuta. Kokku tõlgiti 45 minuti jagu materjale. Klipid pälvisid suurt tähelepanu – nende ulatuvus on vähemalt 25 000 vaatamist klipi kohta. Klippide tõlkimist rahastas Keskkonnainvesteeringute Keskus, projektiga tegeles Mari Kaisel.

2017. a jätkus arengudokumendi „**Kliimapoliitika põhialused aastani 2050**“ arutelu Riigikogus. ELF esitas koos Keskkonnaõiguse Keskuse ning Balti Keskkonnafoorumiga sellele omapoolsed seisukohad. Peamiseks ettepanekuks oli tuua välja vajadus töötada kiiremas korras välja riigipoolne tegevuskava põlevkivi energeetikas kasutamise järk-järguliseks lõpetamiseks (**põlevkivist väljumise strateegia**), mis aitaks tagada Eesti poolt võetud kliima-eesmärged, maandades samal ajal regionaalseid sotsiaalseid riske.

2017. a teisel poolel oli Eesti EL Nõukogu eesistujaks, juhtides korraga kümnekonna olulise EL kliima ja energeetika teemalise eelnõu kokkupanekut. ELF koordineeris Eesti Keskkonnaühenduste Koja (EKO) liikmete ühiseisukohti eelnõudele. Eesmärgiga muuta EL kliima- ja energiapoliitikat keskkonnasõbralikumaks, saadeti mitmeid kirju Eesti ministritele ja parlamendisaadikutele ning juhiti Eesti keskkonnavaanulikele valikutele tähelepanu meedias. Eesti EL eesistumise tulemust võib kokkuvõttes hinnata siiski pigem kui kliimavaenulikuks.

Loodust hoidva mõtlemise ja käitumise levitamine ühiskonnas

ELF peab oluliseks, et igal inimesel oleks teadmised ja oskused looduskaitseks panustamiseks ning et igaüks tunneks end osana looduskaitsest. Selleks on ELFis välja kujunenud tugev talgute korraldamise suund, mis hõlmab nii loodustalguid kui Teeme Ära talgupäeva korraldamist (vt lähemalt allpool).

Varasematel aastatel on ELFi oluliseks tegevussuunaks olnud keskkonnaharidus üldisemalt ning ELF on pannud õla alla mitmetele algatustele, mis praeguseks toimivad iseseisvalt: Palupõhja looduskoolis arendab loodushariduslikke tegevusi LKÜ Kotkas; Muraste looduskoolis viib tegevusi ellu MTÜ Studio Viridis; lisaks on ELF Tartu Keskkonnahariduskeskuse ja SA Pokumaa asutaja, mõlema asutusega jätkub tihe suhtlus ja koostöö.

ELFi loodustalgud

ELFi talgute 2017. aasta oli metsaelu teemaline, teema-aasta tegevustest saab ülevaate veebilehel <http://talgud.ee/metsaelu-aasta>.

Kokku toimusid 2017. aastal ELFi eestvedamisel 42 talgut Eesti eri paigus ning 2 talgut Valgevenes. Talgutel osales 799 vabatahtlikku, kes panustasid looduse heaks 6451 tundi tööd. Avalikkusele olid osalemiseks avatud 30 talgut, ülejäänud üritustel osalesid sõpruskonnad, ettevõtete kollektiivid ja vabaühendused.

Talgutööd olid suunatud põhiliselt pärandkoosluste hooldamisele ja taastamisele, märgala taastamisele ning spetsiifiliste liigikaitseliste tööde tegemisele: niitmine, võsavõtmine, kuivenduskraavide tammitamine.

Metsaelu teema-aasta raames toimusid mitmed metsaretked nii talgute raames, kui eraldi üritustena. Maikuu toimusid Tallinnas ja Tartus metsaeluaasta avaüritusena filmiõhtud.

ELFi talgute suvekool toimus 2017. aastal juba neljandat korda. Kui varem on kohtunud Nedremal, siis sel aastal tehti tööd Palupõhjas. Suvekoolis osales 60 talgulist. Teist aastat peeti suvekooli raames ka käsitsi heinaniitmise võistlust, mille võitis Simon Damant.

Talgute korraldamist rahastasid KIK, RMK, LIFE programm, eraannetajad ning talgutel osalejad.

Talguprojekti töötajad 2017. aastal olid: Jaanus Libek, Siim Kuresoo, Piret Väinsalu ja Siim Angerpikk.

2018. aastal jätkuvad talgud sarnaselt 2017. aasta mahule. Aasta teema on kimalased ning kavatsetakse taas korraldada ELFi talgute suvekool.

Teeme Ära talgupäev 2017

2017. aastal oli ELF jätkuvalt üle-eestilise Teeme Ära ettevõtmise – talgupäeva – peakorraldaja.

Teeme Ära talgupäeva eesmärk on panustada Eesti kodanikuühiskonna arengusse, edendades kodanikes aktiivset hoiakut, tugevdades kohalikke kogukondi ja toetades nende liidrite kujunemist. Talgupäev on kogukonna pidupäev ning iga kogukond, ühendus või aktiivne kodanik saab ise otsustada, mis vajab äratagemist ning milleks teisi inimesi kaasa kutsuda.

2017. a talgupäeval oli märksõnaks valmistumine: valmistumine Eesti Vabariigi 100. sünnipäeva tähistamiseks, aga ka valmistumine looduse vingerpussideks ja kliimamuutusega kaasnevateks loodusõnnetusteks, mis Eestimaad üha sagedamini puudutavad. Üheks üleskutseks oli lipuväljakute korrastamine ja lipumastide püstitamine, et seada Eestimaal lipuehtesse. Koostöös Päästeametiga võeti fookusesse kodukandi ohtude kaardistamine ja sellest lähtuvad talgutööd, mis aitavad muuta elukeskkonda turvalisemaks ning olla meil kõigil paremini valmis võimalikeks loodusõnnetusteks.

2017. a osales Teeme Ära talgupäeval vähemalt 52 650 talgulist, mis moodustab Eesti elanikkonnast 4% ning oli rekordiline tulemus. Talguid peeti kokku 2130. Maakondade arvestuses korraldati enim talguid Harjumaal ja Tallinnas, kus osales 475 talgul kokku 15 947 inimest. Elanike arvu järgi võttis kõige rohkem inimesi talgutest osa Saaremaal, kus osales 211 talgul 4172 inimest ehk 12,5% maakonna elanikest. Järgnesid Läänemaa 11,1% ja Hiiumaa 9%-ga maakonna elanikest.

Looduskaitsealane avalik kommunikatsioon - pilootprojekt

2017. aasta septembris alustas ELF koostöös Keskkonnaõiguse Keskuse, OÜ Looduskirja ja Tartu ülikooliga Natura2000 looduskaitsealade alase avaliku kommunikatsiooni pilootprojekti "NaturallyEst-LIFE", mida rahastatakse Euroopa Liidu LIFE programmist. Projekti esmaste tegevustena alustati sihtrühmade ootuste ja suhtumise uuringuga, projekt kestab kuni 2022. aastani ning viiakse ellu tihedas koostöös Natura2000 alade kaitsekorraldust juhtiva Keskkonnaametiga.

Välja antud stipendiumid ja toetused

ELF annab iga-aastaselt välja noore looduskaitsejuhataja auhinda. Noore looduskaitsejuhataja auhind on loodud Kaja ja Aleksei Lotmani sihtrahastuse baasil ELFis, 2017. aastal anti seda välja juba 12. korda. Noore looduskaitsejuhataja auhinna žürii valis 2017. aasta nooreks looduskaitsejuhatajaks Virve Sõbra, kes paistis silma oma vabatahtliku panusega planeeritava puidurafineerimistehase keskkonna- ning sotsiaalmajanduslike mõjude käsitlemisel. Auhinna pidulik üleandmine toimus ELFi sünnipäeval 5. veebruaril 2018.

2018. aastal on plaanis korraldada Läänemere-sõbraliku taluniku konkurs. Kandidaadiks sobivad Eesti põllumajandustootjad/talunikud, kes on võtnud kasutusele häid ja uuenduslikke praktikaid selleks, et vähendada taimetoitainete veekogudesse, sh Läänemerre kandumist. Konkurs toimub kahes voorus: kohalikus ja rahvusvahelises voorus. Info konkursi kohta:

<http://elfond.ee/laanemeretalunik>.

Raamatupidamise aastaaruanne

Bilanss

(eurodes)

	31.12.2017	31.12.2016	Lisa nr
Varad			
Käibevarad			
Raha	536 581	473 090	2
Nõuded ja ettemaksed	27 857	26 408	3
Varud	1 642	278	
Kokku käibevarad	566 080	499 776	
Põhivarad			
Investeeringud tütar- ja sidusettevõtjatesse	7 983	7 983	5
Kinnisvarainvesteeringud	22 135	23 191	6
Materiaalsed põhivarad	60 887	70 718	7
Immateriaalsed põhivarad	1 405	2 101	8
Kokku põhivarad	92 410	103 993	
Kokku varad	658 490	603 769	
Kohustised ja netovara			
Kohustised			
Lühiajalised kohustised			
Laenukohustised	0	3 618	9
Võlad ja ettemaksed	58 187	42 917	11
Eraldised	2 273	2 273	13
Sihtotstarbelised tasud, annetused, toetused	444 779	399 590	14
Kokku lühiajalised kohustised	505 239	448 398	
Kokku kohustised	505 239	448 398	
Netovara			
Sihtkapital/Osakapital nimiväärtuses	10 932	10 932	22
Eelmiste perioodide akumuleeritud tulem	144 439	144 876	
Aruandeaasta tulem	-2 120	-437	
Kokku netovara	153 251	155 371	
Kokku kohustised ja netovara	658 490	603 769	

Tulemiaruanne

(eurodes)

	2017	2016	Lisa nr
Tulud			
Annetused ja toetused	582 872	546 986	15
Tulu ettevõtlusest	48 608	64 552	16
Kokku tulud	631 480	611 538	
Kulud			
Sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud	-217 746	-193 173	17
Mitmesugused tegevuskulud	-69 755	-71 122	18
Tööjõukulud	-333 066	-327 096	19
Põhivarade kulum ja väärtuse langus	-12 977	-20 466	7, 8
Muud kulud	0	-15	
Kokku kulud	-633 544	-611 872	
Põhitegevuse tulem	-2 064	-334	
Kasum (kahjum) tütarettevõtjatelt	0	258	5
Intressikulud	-26	-149	
Muud finantstulud ja -kulud	-30	-212	
Aruandeaasta tulem	-2 120	-437	

Rahavoogude aruanne

(eurodes)

	2017	2016
Rahavood põhitegevusest		
Põhitegevuse tulem	-2 064	-334
Korrigeerimised		
Põhivarade kulum ja väärtuse langus	12 977	20 466
Muud korrigeerimised	-30	-212
Kokku korrigeerimised	12 947	20 254
Põhitegevusega seotud nõuete ja ettemaksete muutus	-1 448	78 183
Varude muutus	-1 364	-98
Põhitegevusega seotud kohustiste ja ettemaksete muutus	15 271	-17 400
Makstud intressid	-26	-149
Laekumised sihtotstarbelistest tasudest, annetustest, toetustest	45 187	361 897
Muud rahavood põhitegevusest	0	-618 803
Kokku rahavood põhitegevusest	68 503	-176 450
Rahavood investeerimistegevusest		
Tasutud materiaalsete ja immateriaalsete põhivarade soetamisel	-1 394	-40 697
Kokku rahavood investeerimistegevusest	-1 394	-40 697
Rahavood finantseerimistegevusest		
Kapitalirendi põhiosa tagasimaksud	-3 618	-2 279
Muud väljamaksud finantseerimistegevusest	0	-1 000
Kokku rahavood finantseerimistegevusest	-3 618	-3 279
Kokku rahavood	63 491	-220 426
Raha ja raha ekvivalendid perioodi alguses	473 090	693 516
Raha ja raha ekvivalentide muutus	63 491	-220 426
Raha ja raha ekvivalendid perioodi lõpus	536 581	473 090

Netovara muutuste aruanne

(eurodes)

			Kokku netovara
	Sihtkapital/Osakapital nimiväärtuses	Akumuleeritud tulem	
31.12.2015	11 932	144 876	156 808
Aruandeaasta tulem		-437	-437
Muud muutused netovaras	-1 000		-1 000
31.12.2016	10 932	144 439	155 371
Aruandeaasta tulem		-2 120	-2 120
31.12.2017	10 932	142 319	153 251

Raamatupidamise aastaaruande lisad

Lisa 1 Arvestuspõhimõtted

Üldine informatsioon

SA Eestimaa Looduse Fond raamatupidamise aastaaruanne on koostatud kooskõlas Eesti finantsaruandluse standardiga. Eesti finantsaruandluse standardiga põhinõuded on kehtestatud Eesti Vabariigi raamatupidamise seaduses, mida täiendavad Raamatupidamise Toimkonna poolt välja antud juhendid.

Raamatupidamise aastaaruanne on koostatud eurodes.

Raha

Raha ja selle ekvivalentidena kajastatakse bilansis raha kirjel ja rahavoogude aruandes kassas olevat sularaha, arvelduskontode jääke (v.a. arvelduskrediit), kuni 3-kuulisi tähtajalisi deposiite ning rahaturufondi osakuid. Kasutatud arvelduskrediiti kajastatakse bilansis lühiajaliste laenukohustuste koosseisus.

Välisvaluutas toimunud tehingud ning välisvaluutas fikseeritud finantsvarad ja -kohustised

Välisvaluutas fikseeritud tehingute kajastamisel on aluseks võetud tehingu toimumise päeval ametlikult kehtinud Euroopa Keskpanga valuutakursid. Kõik välisvaluutas fikseeritud monetaarsed varad ja -kohustised (rahas tasutavad nõuded ja laenud) ning välisvaluutas fikseeritud mittemonetaarsed varad ja -kohustised, mida kajastatakse õiglase väärtuse meetodil (õiglase väärtuse meetodil kajastatavad kinnisvarainvesteeringud; bioloogilised varad; lühi- ja pikaajalised finantsinvesteeringud aktsiatesse ja teistesse omakapitaliinstrumentidesse, mille õiglane väärtus on usaldusväärselt hinnatav), hinnatakse bilansipäeval ümber eurodesse ametlikult kehtivate Euroopa Keskpanga valuutakursside alusel. Välisvaluutatehingutest saadud kasumid ja kahjumid kajastatakse kasumiaruandes perioodi tulu ja kuluna.

Finantsinvesteeringud

Lühi- ja pikaajaliste finantsinvesteeringute kajastamisel kasutatakse väärtuspäeva meetodit.

Lühiajaliste finantsinvesteeringutena kajastatakse kauplemiseesmärgil hoitavad väärtpaberid (aktsiad, võlakirjad, obligatsioonid, fondi osakud jne.) ning kindla lunastustähtajaga väärtpaberid, mille lunastustähtaeg on 12 kuu jooksul bilansipäevast. Pikaajaliste finantsinvesteeringutena (muude pikaajaliste aktsiate ja väärtpaberitena) kajastatakse väärtpabereid (aktsiad, võlakirjad, obligatsioonid, fondi osakud jne.), mida tõenäoliselt ei müüda lähema 12 kuu jooksul (v.a. investeeringud tütar- ja sidusettevõtjatesse) ning kindla lunastustähtajaga väärtpaberid, mille lunastustähtaeg on hiljem kui 12 kuud pärast bilansipäeva.

Lühi- ja pikaajalisi finantsinvesteeringuid aktsiatesse ja teistesse omakapitaliinstrumentidesse (v.a. sellised osalused tütar- ja sidusettevõtjates, mida kajastatakse konsolideerimise või kapitaliosaluse meetodil) kajastatakse õiglases väärtuses, juhul kui see on usaldusväärselt hinnatav. Õiglase väärtuse aluseks on finantsinstrumendi noteeritud turuhind. Aktsiaid ja muid omakapitaliinstrumente, mille õiglane väärtus ei ole usaldusväärselt hinnatav, kajastatakse soetusmaksumuses (miinus võimalikud allahindlused, kui investeeringu kaetav väärtus on langenud alla bilansilise väärtuse).

Tütar- ja sidusettevõtjate aktsiad või osad

Tütarettevõtteks loetakse ettevõtet, mille üle emaettevõtjal on kontroll. Tütarettevõtet loetakse emaettevõtja kontrolli all olevaks, kui emaettevõtja omab kas otseselt või kaudselt üle 50% tütar-ettevõtja hääleõiguslikest aktsiatest või osadest või on muul moel võimeline kontrollima tütar-ettevõtja tegevust ja finantspoliitikat.

Sidusettevõtte on ettevõtte, mille üle emaettevõttel on oluline mõju, kuid mida ta ei kontrolli. Üldjuhul eeldatakse olulise mõju olemasolu juhul, kui ettevõtte omab sidusettevõttes 20% kuni 50% hääleõiguslikest aktsiatest või osadest.

Investeeringud tütar- ja sidusettevõtetesse kajastatakse bilansis kasutades kapitaliosaluse meetodit. Kapitaliosaluse meetodi kohaselt võetakse investeeringu algselt arvele tema soetusmaksumuses, mida korrigeeritakse järgmistel perioodidel ettevõtte osalusega muutustes investeeringuobjekti omakapitalis (nii muutused investeeringuobjekti kasumis/kahjumis kui muudel omakapitali kirjetel), omandamisel tekkinud firmaväärtuse võimalike allahindlustega ning omandamisel tekkinud negatiivse firmaväärtuse tuluna kajastamisega.

Omavahelistes tehingutes tekkinud realiseerumata kasumid elimineeritakse vastavalt ettevõtte osaluse suurusele. Realiseerimata kahjumid elimineeritakse samuti, välja arvatud juhul, kui kahjumi põhjuseks on vara väärtuse langus.

Juhul kui ettevõtte osalus kapitaliosaluse meetodil kajastatava investeeringuobjekti kahjumis on võrdne või ületab investeeringuobjekti bilansilist väärtust, vähendatakse investeeringu bilansilist väärtust nullini ning edasisi kahjumeid kajastatakse bilansiväliselt. Juhul kui ettevõtte

on garanteerinud või kohustatud rahuldama investeringuobjekti kohustusi, kajastatakse bilansis nii vastavat kohustust kui kapitaliosaluse meetodi kahjumit.

Osalust omandatud tütar- ning sidusettevõtete varades ja kohustustes ning omandamisel tekkinud firmaväärtust kajastatakse bilansis netosummana vastavalt real „Investeeringud tütar- ja sidusettevõtjatesse“.

Nõuded ja ettemaksud

Nõuetena ostjate vastu kajastatakse ettevõtte tavapärase äritegevuse käigus tekkinud lühiajalisi nõudeid. Nõudeid ostjate vastu kajastatakse korrigeeritud soetusmaksumuses (s.o nominaalväärtus miinus vajadusel tehtavad allahindlused).

Individuaalselt oluliste nõuete väärtuse langust (st. vajadust allahindluseks) hinnatakse iga ostja kohta eraldi, lähtudes eeldatavasti tulevikus laekuvate summade nüüdisväärtusest. Selliste nõuete puhul, mis ei ole individuaalselt olulised ja mille suhtes ei ole otseselt teada, et nende väärtus oleks langenud, hinnatakse väärtuse langust kogumina arvestades eelmiste aastate kogemust laekumata jäänud nõuete osas. Varem alla hinnatud ebatõenäoliste nõuete laekumist kajastatakse ebatõenäoliselt laekuvate nõuete kulu vähendamisena.

Varud

Varud võetakse algselt arvele nende soetusmaksumuses, mis koosneb ostukulutustest, tootmiskulutustest ja muudest kulutustest, mis on vajalikud varude viimiseks nende olemasolevasse asukohta ja seisundisse.

Varude ostukulutused sisaldavad lisaks ostuhinnale varude ostuga kaasnevaid mittetagastatavaid makse ja varude soetamisega otseselt seotud transpordikulutusi, millest on maha arvatud hinnaalandid ja dotatsioonid. Varude tootmiskulutused sisaldavad nii otseseid toodetega seotud kulutusi (tooraine ja materjalide ning pakkematerjali maksumus, lõpetamata toodangu ladustamisega seotud vältimatud kulutused, tööliste palgad) kui ka proportsionaalset osa tootmise üldkuludest (tootmishoonete ja -seadmete amortisatsioon, remondikulu, tootmisega seotud juhtkonna palgad).

Varude soetusmaksumuse arvestuspõhimõtted

Varude soetusmaksumuse arvestamisel kasutatakse FIFO meetodit.

Varud hinnatakse bilansis lähtudes sellest, mis on madalam, kas soetusmaksumus või neto realiseerimisväärtus.

Kinnisvarainvesteeringud

Kinnisvarainvesteeringuna on kajastatud kinnisvaraobjekte (maa, hoone), mida ettevõtte hoiab renditulu teenimise või turuväärtuse kasvu eesmärgil ja mida ei kasutata enda majandustegevuses. Kinnisvarainvesteering võetakse bilansis algselt arvele tema soetusmaksumuses, mis sisaldab ka soetamisega otseselt seonduvaid tehingutasusid (s.o notaritasud, riigilõivud, nõustajatele makstud tasud ja muud kulutused, ilma milleta ei oleks ostutehing tõenäoliselt aset leidnud). Edasi kajastatakse kinnisvarainvesteeringuid soetusmaksumuses, millest on maha arvatud akumulieeritud kulum ja võimalikud allahindlused väärtuse langusest. Amortisatsiooni arvestamisel kasutatakse lineaarset meetodit. Amortisatsioonimäär määratakse igale kinnisvarainvesteeringu objektile eraldi, sõltuvalt selle kasulikust tööeast. Juhul kui kinnisvarainvesteeringu objekt koosneb üksteisest eristatavatest komponentidest, millel on erinevad kasulikud eluead, võetakse need komponendid raamatupidamises arvele eraldi varaobjektidena ning määratakse ka vastavalt nende kasulikule elueale eraldi amortisatsiooninormid. Ettevõtte kinnisvarainvesteeringule rakendatav amortisatsioonimäär on 2-5% aastas. Amortisatsiooni arvestamist alustatakse hetkest, mil vara on kasutatav vastavalt juhtkonna poolt plaanitud eesmärgil ning lõpetatakse kui lõppväärtus ületab bilansilist jääkmaksumust

Hilisemad kulutused on lisatud kinnisvarainvesteeringu soetusmaksumusele juhul, kui need vastavad materiaalse põhivara mõistele ja bilansis kajastamise kriteeriumitele. Muud hilisemad kulutused (näiteks remont, hooldus) on kajastatud aruandeperioodi kuludes. Juhul, kui kinnisvarainvesteeringu objektile vahetatakse välja mõni komponent, lisatakse uue komponendi soetusmaksumus objekti soetusmaksumusele ning asendatava komponendi jääkmaksumus kantakse bilansist maha.

Materiaalsed ja immateriaalsed põhivarad

Materiaalseks põhivaraks loetakse ettevõtte enda majandustegevuses kasutatavaid varasid kasuliku tööeaga üle ühe aasta ja maksumusega alates 2000 eurot.

Materiaalne põhivara võetakse algselt arvele tema soetusmaksumuses, mis koosneb ostuhinnast (k.a tollimaks ja muud mittetagastatavad maksud) ja otseselt soetamisega seotud kulutustest, mis on vajalikud vara viimiseks tema tööseisundisse ja –asukohta. Materiaalset põhivara kajastatakse bilansis tema soetusmaksumuses, millest on maha arvatud akumulieeritud kulum ja võimalikud väärtuse langusest tulenevad allahindlused. Kapitalirendile võetud materiaalse põhivara arvestus toimub sarnaselt ostetud põhivaraga.

Materiaalse põhivara objektile tehtud hilisemad väljaminekud kajastatakse põhivarana, kui on tõenäoline, et ettevõtte saab varaobjektiga seotud tulevast majanduslikku kasu ning varaobjekti soetusmaksumust saab usaldusväärselt mõõta. Muud hooldus- ja remondikulud kajastatakse kuluna nende toimumise momendil.

Amortisatsiooni arvestamisel kasutatakse lineaarset meetodit. Amortisatsioonimäär määratakse igale põhivara objektile eraldi, sõltuvalt selle kasulikust tööeast. Olulise lõppväärtusega varaobjektide puhul amortiseeritakse kasuliku eluea jooksul kulusse ainult soetusmaksumuse ja lõppväärtuse vahelist amortiseeritavat osa. Juhul, kui vara lõppväärtus ületab tema bilansilist jääkmaksumust, lõpetatakse vara amortiseerimine. Juhul kui materiaalse põhivara objekt koosneb üksteisest eristatavatest komponentidest, millel on erinevad kasulikud eluead, võetakse need komponendid raamatupidamises arvele eraldi varaobjektidena ning määratakse ka vastavalt nende kasulikule elueale eraldi amortisatsiooninormid.

Piiramata kasutuseaga objekte (maa, püsiva väärtusega kunstiteosed, muuseumieksponaadid ja raamatud) ei amortiseerita.

Amortisatsiooni arvestamist alustatakse hetkest, mil vara on kasutatav vastavalt juhtkonna poolt plaanitud eesmärgil ning lõpetatakse kui lõppväärtus ületab bilansilist jääkmaksumust, vara lõpliku eemaldamiseni kasutusest või ümberklassifitseerimisel "müügiootel põhivaraks". Igal bilansipäeval hinnatakse kasutatavate amortisatsioonimäärade, amortisatsioonimeetodi ning lõppväärtuse põhjendatust.

Juhul kui põhivara kaetav väärtus (s.o kõrgem kahest järgnevast näitajast: vara neto müügihind või vara kasutusväärtus) on väiksem tema bilansilisest jääkmaksumusest, on materiaalse põhivara objektid alla hinnatud nende kaetavale väärtusele.

Laenukasutuse kulutused (näiteks intressid), mis on seotud materiaalse põhivara ehitusega, kapitaliseeritakse antud objekti soetusmaksumuses perioodi jooksul, mis on vajalik vara otstarbekohasesse kasutusvalmidusse viimiseks. Muid laenukasutuse kulutusi kajastatakse tekkeperioodil kuluna.

Põhivarade arvelevõtmise alampiir 2000

Kasulik eluiga põhivara gruppide lõikes (aastates)

Põhivara grupi nimi	Kasulik eluiga
Ehitised	20
Masinad ja seadmed	4
Immateriaalne põhivara	4

Piiramatu kasuliku elueaga vara (maa, püsiva väärtusega kunstiteosed, muuseumieksponaadid, raamatud) ei amortiseerita vaid kontrollitakse kord aastas vara väärtuse langust, võrreldes vara bilansilist maksumust kaetava väärtusega.

Amortiseeritavate varade puhul hinnatakse vara väärtuse võimalikule langusele viitavate asjaolude esinemist. Selliste asjaolude esinemise korral hinnatakse vara kaetavat väärtust ning võrreldakse seda bilansilise maksumusega.

Väärtuse langusest tekkinud kahjum kajastatakse summas mille võrra vara bilansiline maksumus ületab selle kaetava väärtuse. Vara kaetav väärtus on vara õiglane väärtus, millest on maha lahutatud müügikulutused, või selle kasutusväärtus, vastavalt sellele, kumb on kõrgem. Vara väärtuse languse hindamise eesmärgil hinnatakse kaetavat väärtust kas üksiku varaobjekti või väikseima võimaliku varade grupi kohta, mille jaoks on võimalik rahavoogusid eristada.

Varade allahindlusi kajastatakse aruandeperioodi kuluna.

Kord alla hinnatud varade puhul hinnatakse igal järgmisel bilansikuupäeval, kas võib olla tõenäoline, et vara kaetav väärtus on vahepeal tõusnud (v.a firmaväärtus, mille allahindlusi ei tühistata). Allahindluse tühistamist kajastatakse aruandeaasta kasumiaruandes põhivara allahindluse kulu vähendamisenä.

Rendid

Kapitalirendina käsitletakse rendilepingut, mille puhul kõik olulised vara omandiga seonduvad riskid ja hüved kanduvad üle rentnikule.

Muud rendilepingud kajastatakse kasutusrendina.

Kapitalirendi kajastatakse bilansis vara ja kohustusena renditud vara õiglase väärtuse summas või rendimaksete miinimumsumma nüüdisväärtuses, juhul kui see on madalam. Rendimaksud jaotatakse finantskuluks (intressikulu) ja kohustuse jääkväärtuse vähendamiseks. Finantskulud jaotatakse rendiperioodile arvestusega, et intressimäär on igal ajahetkel kohustuse jääkväärtuse suhtes sama. Kapitalirendi tingimustel renditud varad amortiseeritakse sarnaselt omandatud põhivaraga, kusjuures amortisatsiooniperioodiks on vara eeldatav kasulik tööiga või rendisuhte kehtivuse periood, olenevalt sellest, kumb on lühem. Kapitalirendi lepingute sõlmimisega otseselt kaasnevad rentniku poolt kantavad esmased otsekulutused kajastatakse renditava vara soetusmaksumuse koosseisus.

Kasutusrendimaksud kajastatakse rendiperioodi jooksul lineaarselt kasumiaruandes kuluna.

Kasutusrendi tingimustel väljarenditud vara kajastatakse bilansis tavakorras, analoogselt põhivaraga. Väljarenditavat vara amortiseeritakse lähtudes ettevõttes sama tüüpi varade osas rakendatavatest amortiseerimis põhimõtetest. Kasutusrendimaksud kajastatakse rendiperioodi jooksul lineaarselt tuluna. Kasutusrendi lepingute sõlmimisega otseselt kaasnevad esmased kulutused kajastatakse

rendileandja bilansis varana (renditava varaga samal kirjel) ja amortiseeritakse kulusse rendiperioodi jooksul proportsionaalselt renditulu kajastamisega.

Finantskohustised

Kõik finantskohustused (võlad hankijatele, võetud laenud, viitvõlad, väljastatud võlakirjad ning muud lühi- ja pikaajalised võlakohustused) võetakse algselt arvele nende soetusmaksumuses, mis sisaldab ka kõiki soetamisega otseselt kaasnevaid kulusi. Edasine kajastamine toimub korrigeeritud soetusmaksumuse meetodil (v.a edasimüügi eesmärgil soetatud finantskohustused ning negatiivse õiglase väärtusega tuletisinstrumentid, mida kajastatakse nende õiglases väärtuses).

Lühiajaliste finantskohustuste korrigeeritud soetusmaksumus on üldjuhul võrdne nende nominaalväärtusega, mistõttu lühiajalisi finantskohustusi kajastatakse bilansis maksmisele kuuluvas summas. Pikaajaliste finantskohustuste korrigeeritud soetusmaksumuse arvestamiseks võetakse nad algselt arvele saadud tasu õiglases väärtuses (millest on maha arvatud tehingukulutused), arvestades järgnevatel perioodidel kohustustelt intressikulu kasutades sisemise intressimäära meetodit.

Finantskohustus liigitatakse lühiajaliseks, kui selle tasumise tähtaeg on kaheteist kuu jooksul alates bilansikuupäevast; või ettevõtte pole tingimusteta õigust kohustise tasumist edasi lükata rohkem kui 12 kuud pärast bilansikuupäeva. Laenukohustusi, mille tagasimakse tähtaeg on 12 kuu jooksul bilansipäevast, kuid mis refinantseeritakse pikaajaliseks pärast bilansipäeva, kuid enne aastaaruande kinnitamist, kajastatakse lühiajalistena. Samuti kajastatakse lühiajalistena laenukohustusi, mida laenuandjal oli õigus bilansipäeval tagasi kutsuda laenulepingus sätestatud tingimuste rikkumise tõttu.

Eraldised ja tingimuslikud kohustised

Eraldistena kajastatakse bilansis tõenäolisi kohustusi, mis on avaldunud enne bilansikuupäeva toimunud sündmuste tagajärjel ning mille realiseerumise aeg või summa ei ole kindlad. Eraldiste kajastamisel bilansis on lähtutud juhtkonna hinnangust eraldise täitmiseks tõenäoliselt vajamineva summa ning eraldise realiseerumise aja kohta. Eraldis kajastatakse bilansis summas, mis on juhtkonna hinnangu kohaselt bilansipäeva seisuga vajalik eraldisega seotud kohustuse rahuldamiseks või üleandmiseks kolmandale osapoolle. Juhul kui eraldis realiseerub tõenäoliselt hiljem kui 12 kuu jooksul pärast bilansipäeva, kajastatakse seda diskonteeritud väärtuses (eraldisega seotud väljamaksete nüüdisväärtuse summas), välja arvatud juhul, kui diskonteerimise mõju on ebaoluline.

Annetused ja toetused

Tegevuse sihtfinantseerimine kajastatakse tuluna siis, kui

- finantseerimine on laekunud või selle laekumine on praktiliselt kindel
- finantseerimisega seotud sisulised tingimused on täidetud

Sihtfinantseerimisega kaasnevaid võimalikke kohustusi kajastatakse aruandes eraldiste või potentsiaalsete kohustustena.

Varade sihtfinantseerimise korral võetakse sihtfinantseerimise abil soetatud vara bilansis arvele tema soetusmaksumuses.

Vara soetamiseks saadud sihtfinantseerimine kajastatakse tuluna siis, kui

- finantseerimine on laekunud või selle laekumine on praktiliselt kindel
- finantseerimisega seotud sisulised tingimused on täidetud

Mitterahalisel sihtfinantseerimisel võetakse saadud vara bilansis arvele tema õiglases väärtuses. Sihtfinantseerimine, mida saadakse eelmistel perioodidel tekkinud kulude eest või millega ei kaasne täiendavaid tulevikku suunatud tingimusi, kajastatakse tuluna perioodis, millal sihtfinantseerimine aset leidis.

Tulud

Tulu kaupade müügist kajastatakse saadud või saadaoleva tasu õiglases väärtuses, võttes arvesse kõiki tehtud allahindlusi ja soodustusi. Tulu kaupade müügist kajastatakse siis, kui kõik olulised omandiga seotud riskid on läinud üle müüjalt ostjale, müügitulu ja tehinguga seotud kulu on usaldusväärsetel määratav ning tehingust saadava tasu laekumine on tõenäoline. Tulu teenuse müügist kajastatakse teenuse osutamise järel, või juhul kui teenus osutatakse pikema ajaperioodi jooksul, siis lähtudes valmidusastme meetodist.

Kulud

Kulud on kajastatud tekkepõhiselt, tulude ja kulude vastavuse printsiibist lähtudes

Seotud osapooled

SA Eestimaa Looduse Fond aastaaruande koostamisel on loetud seotud osapoolteks:

- a. tütarettevõtja;
- b. tegev- ja kõrgemat juhtkonda;

c. eespool loetletud isikute lähedasi pereliikmeid ja nende poolt kontrollitavaid või nende olulise mõju all olevaid ettevõtteid

Rahavoogude aruanne on koostatud kaudmeetodil - põhitegevuse rahavoogude leidmisel on korrigeeritud põhitegevuse tulemit, elimineerides mitterahaliste tehingute mõju ja põhitegevusega seotud käibevarade ning lühiajaliste kohustuse saldode muutused.

Raamatupidamise aastaaruandes kajastuvad olulised varade ja kohustuste hindamist mõjutavad asjaolud, mis ilmnesid bilansi kuupäeva ja aruande koostamise kuupäeva vahemikul, kuid on seotud aruandeperioodil või varasematel perioodidel toimunud tehingutega.

Lisa 2 Raha

(eurodes)

	31.12.2017	31.12.2016
PayPal konto	1 281	1 306
Sularaha kassas	464	487
Arvelduskontod	534 836	471 297
Kokku raha	536 581	473 090

Lisa 3 Nõuded ja ettemaksed (eurodes)

	31.12.2017	12 kuu jooksul	Lisa nr
Nõuded ostjate vastu	11 902	11 902	
Ostjatelt laekumata arved	11 902	11 902	
Maksude ettemaksed ja tagasinõuded	80	80	4
Muud nõuded	444	444	
Viitlaekumised	444	444	
Ettemaksed	453	453	
Tulevaste perioodide kulud	96	96	
Muud makstud ettemaksed	357	357	
Sihtfinantseerimise nõuded	14 978	14 978	15
Kokku nõuded ja ettemaksed	27 857	27 857	
	31.12.2016	12 kuu jooksul	Lisa nr
Nõuded ostjate vastu	1 085	1 085	
Ostjatelt laekumata arved	1 085	1 085	
Maksude ettemaksed ja tagasinõuded	33	33	
Muud nõuded	101	101	
Viitlaekumised	101	101	
Ettemaksed	661	661	
Tulevaste perioodide kulud	626	626	
Muud makstud ettemaksed	35	35	
Sihtfinantseerimise nõuded	24 528	24 528	
Kokku nõuded ja ettemaksed	26 408	26 408	

Viitlaekumisena on 2017 aastal kajastatud nõue Sotsiaalkindlustusametile töötajatele detsembris makstud täiendavate vanemapuhkuse päevade hüvitamiseks. Tulevaste perioodide kuluna on kajastatud ettemaksed kindlustuse eest. Sihtfinantseerimise nõuetena on kajastatud nõuded aruandeaastal tehtud projektide kulude eest, mille eest laekub raha 2018 aastal. Sihtfinantseerimise nõuete summa on kajastatud lisas 15.

Lisa 4 Maksude ettemaksed ja maksuvõlad (eurodes)

	31.12.2017		31.12.2016	
	Ettemaks	Maksuvõlg	Ettemaks	Maksuvõlg
Käibemaks		1 024		2 744
Üksikisiku tulumaks		8 991		5 950
Erisoodustuse tulumaks		0		17
Sotsiaalmaks		16 219		11 540
Kohustuslik kogumispension		640		451
Töötuskindlustusmaksed		1 149		802
Ettemaksukonto jääk	80		33	
Kokku maksude ettemaksed ja maksuvõlad	80	28 023	33	21 504

Maksuvõlgade kirjel on kajastatud võlgnevus detsembris väljamakstud töötasudelt arvestatud maksudelt, mis kuulusid deklareerimise ja maksmisele jaanuaris 2018 ning arvestuslikud maksuvõlad detsembri eest arvestatud töötasudelt, mis maksti välja jaanuaris 2018 ja kuulusid deklareerimisele ja ülekandmisele 10.veebruari 2018.

Lisa 5 Tütarettevõtjate aktsiad ja osad (eurodes)

Tütarettevõtjate aktsiad ja osad, üldine informatsioon					
Tütarettevõtja registrikood	Tütarettevõtja nimetus	Asukohamaa	Põhitegevusala	Osaluse määr (%)	
				31.12.2016	31.12.2017
11043521	ELF Ring OÜ	Eesti	keskkonnakonsultatsioonid	100	100

Tütarettevõtjate aktsiad ja osad, detailne informatsioon:			
Tütarettevõtja nimetus	31.12.2016	Kasum(kahjum) kapitaliosaluse meetodil	31.12.2017
ELF Ring OÜ	7 983	0	7 983
Kokku tütarettevõtjate aktsiad ja osad, eelmise perioodi lõpus	7 983	0	7 983

Lisa 6 Kinnisvarainvesteeringud

(eurodes)

Soetusmaksumuse meetod		
	Ehitised	Kokku
31.12.2015		
Soetusmaksumus	52 852	52 852
Akumuleeritud kulum	-28 604	-28 604
Jääkmaksumus	24 248	24 248
Amortisatsioonikulu	-1 057	-1 057
31.12.2016		
Soetusmaksumus	52 852	52 852
Akumuleeritud kulum	-29 661	-29 661
Jääkmaksumus	23 191	23 191
Amortisatsioonikulu	-1 056	-1 056
31.12.2017		
Soetusmaksumus	52 852	52 852
Akumuleeritud kulum	-30 717	-30 717
Jääkmaksumus	22 135	22 135

	2017	2016
Kinnisvarainvesteeringutelt teenitud renditulu	6 808	6 808
Kinnisvarainvesteeringute otsesed haldamiskulud	-275	-275

Kinnisvarainvesteeringuna on kajastatud ELF-ile kuuluvad bürooruimid Tartus. Alates veebruarist 2009 on sõlmitud kinnisvara üürile andmise leping tähtajaga 31.jaanuar 2019.

Lisa 7 Materiaalsed põhivarad

(eurodes)

								Kokku
	Maa	Ehitised			Masinad ja seadmed	Lõpetamata projektid	Lõpetamata projektid ja ettemaksud	
			Transpordi- vahendid	Muud masinad ja seadmed				
31.12.2015								
Soetusmaksumus	6 497	32 498	54 031	38 453	92 484			131 479
Akumuleeritud kulum	0	-9 187	-42 400	-28 361	-70 761			-79 948
Jääkmaksumus	6 497	23 311	11 631	10 092	21 723			51 531
Ostud ja parendused			33 610	4 290	37 900			37 900
Amortisatsioonikulu		-650	-10 880	-6 209	-17 089			-17 739
Allahindlused väärtuse languse tõttu				-974	-974			-974
31.12.2016								
Soetusmaksumus	6 497	32 498	87 641	41 129	128 770			167 765
Akumuleeritud kulum	0	-9 837	-53 280	-33 930	-87 210			-97 047
Jääkmaksumus	6 497	22 661	34 361	7 199	41 560			70 718
Ostud ja parendused						1 394	1 394	1 394
Uute ehitiste ost, uusehitus, parendused						1 394	1 394	1 394
Amortisatsioonikulu	0	-652	-7 092	-3 481	-10 573			-11 225
31.12.2017								
Soetusmaksumus	6 497	32 498	87 641	41 129	128 770	1 394	1 394	169 159
Akumuleeritud kulum	0	-10 489	-60 372	-37 411	-97 783			-108 272
Jääkmaksumus	6 497	22 009	27 269	3 718	30 987	1 394	1 394	60 887

Ehitistena on kajastatud Alam-Pedjal asuv Palupõhja looduskooli hoone. Lõpetamata projektina on arvele võetud rajatava õpperaja ehituse eest tasutud summad.

Lisa 8 Immateriaalsed põhivarad

(eurodes)

	Kokku	
	Arvutitarkvara	
31.12.2015		
Soetusmaksumus	0	
Akumuleeritud kulum	0	
Jääkmaksumus	0	
Ostud ja parendused	2 797	2 797
Amortisatsioonikulu	-696	-696
31.12.2016		
Soetusmaksumus	2 797	2 797
Akumuleeritud kulum	-696	-696
Jääkmaksumus	2 101	2 101
Amortisatsioonikulu	-696	-696
31.12.2017		
Soetusmaksumus	2 797	2 797
Akumuleeritud kulum	-1 392	-1 392
Jääkmaksumus	1 405	1 405

Lisa 9 Kapitalirent

(eurodes)

Aruandekohustuslane kui rentnik

	31.12.2017	12 kuu jooksul	Intressimäär	Alusvaluuta	Lõpptähtaeg
Väikebussi liisinguleping	0	0	3k EURIBOR +marginaal 3,30%	EUR	30-04-2017
Kapitalirendikohustised kokku					
	31.12.2016	12 kuu jooksul	Intressimäär	Alusvaluuta	Lõpptähtaeg
Väikebussi liisinguleping	3 618	3 618	3k EURIBOR +marginaal 3,30%	EUR	30-04-2017
Kapitalirendikohustised kokku	3 618	3 618			

Renditud varade bilansiline jääkmaksumus		
	31.12.2017	31.12.2016
Masinad ja seadmed	2 277	3 033

Kokku	2 277	3 033
--------------	--------------	--------------

Lisa 10 Kasutusrent

(eurodes)

Aruandekohustuslane kui rendileandja

	2017	2016
Kasutusrenditulu	11 905	10 404
Järgmiste perioodide kasutusrenditulu mittekatkestatavatest lepingutest		
	31.12.2017	31.12.2016
1-5 aasta jooksul	6 808	6 808
Rendile või üürile antud varade bilansiline jääkmaksumus		
Kinnisvarainvesteeringud	22 135	23 191
Kokku	22 135	23 191

Kasutusendi tuluna 2017 aastal on kajastatud:
 kinnisvarainvesteeringult teenitud renditulu 6 808 eurot
 ELFi kontoris töökoha väljarent 1329 eurot
 ELFi sõidukite väljarent 3768 eurot

Aruandekohustuslane kui rentnik

	2017	2016
Kasutusrendikulu	16 202	15 793
Järgmiste perioodide kasutusrendikulu mittekatkestatavatest lepingutest		
	31.12.2017	31.12.2016
12 kuu jooksul	16 202	15 793

Kasutusrendikuluna on kajastatud Tartu kontori ja raamatupidamistarkvara rendikulu.

Lisa 11 Võlad ja ettemaksed

(eurodes)

	31.12.2017	12 kuu jooksul	Lisa nr
Võlad tarnijatele	3 897	3 897	
Võlad töövõtjatele	21 267	21 267	12
Maksuvõlad	28 023	28 023	3
Saadud ettemaksed	5 000	5 000	
Tulevaste perioodide tulud	5 000	5 000	
Kokku võlad ja ettemaksed	58 187	58 187	
	31.12.2016	12 kuu jooksul	Lisa nr
Võlad tarnijatele	4 563	4 563	
Võlad töövõtjatele	16 850	16 850	12
Maksuvõlad	21 504	21 504	3
Kokku võlad ja ettemaksed	42 917	42 917	

Lisa 12 Võlad töövõtjatele

(eurodes)

	31.12.2017	31.12.2016	Lisa nr
Töötasude kohustus	17 844	12 673	
Puhkusetasude kohustus	3 423	4 177	
Kokku võlad töövõtjatele	21 267	16 850	11

Töötasude kohustusena on kajastatud detsembri eest arvestatud tasud, mis kuulusid väljamaksmisele jaanuaris 2018. Puhkusetasude kohustus on arvestatud kasutamata puhkusepäevade inventuuri alusel.

Lisa 13 Eraldised

(eurodes)

	31.12.2016	31.12.2017
Lühiajaline eraldis	2 273	2 273
Kokku eraldised	2 273	2 273
	31.12.2015	31.12.2016
Lühiajaline eraldis	2 273	2 273
Kokku eraldised	2 273	2 273

SA Eestimaa Looduse Fond koos Eesti Rohelise Liikumisega loobusid 18. jaanuaril 2005.a. saadud Tallinna Ringkonnakohtu otsuse edasikaebamisest, tühistamaks keskkonnaministri 15.01.2004 otsust Saaremaa sadama keskkonnamõjude hindamise aruande heakskiitmise kohta. Seeläbi kuulub kohtuotsuste järgi SA Eestimaa Looduse Fondilt

koos Eesti Rohelise Liikumisega väljamõistmisele 35 000 krooni (2234 eurot)

Keskkonnaministeeriumi kasuks. Seni pole Keskkonnaministeerium nõuet nimetatud summa väljamaksmiseks esitanud.

Tsiviilseadustiku üldosa seaduse (TsÜS) § 157 lg 1 kohaselt on jõustunud kohtuotsusest või muust täitedokumendist tuleneva nõude aegumistähtaeg 30 aastat, arvates nõude sissenõutavaks muutumisest (antud juhul kohtuotsuse jõustumisest).

Lisa 14 Sihtotstarbelised tasud, annetused ja toetused (eurodes)

Varad bruto soetusmaksumuses

	31.12.2015	Saadud	Tagastatud	Tulu	31.12.2016
Sihtfinantseerimine tegevuskuludeks					
Euroopa Liidu toetused (LIFE)	456 867	0		-187 199	269 668
Euroopa Liidu muud fondid	-16 145	31 435	-547	-18 629	-3 886
Euroopa Liidu muud fondid - Nordplus	17 932			-5 947	11 985
Norra Finantsmehhanismid - Vabauhenduste Fond	-676	8 264		-7 588	0
WWF	-29 597	49 585		-25 846	-5 858
Keskkonnainvesteeringute Keskus	-45 815	197 530		-166 499	-14 784
Keskkonnainvesteeringute Keskus LIFE ME kaasfinantseering	117 334	0		-20 638	96 696
Eesti Kultuurkapital	0	1 200		-1 200	0
KÜSK jm Eesti riik	43 597	44 352	-7 541	-79 933	475
KÜSK - EKO15	-1 859	1 859		0	0
EKO Sihtkapital	0	8 340		-8 340	0
Sihtotstarbelised annetused Eestist	20 767	19 332		-19 332	20 767
Kokku sihtfinantseerimine tegevuskuludeks	562 405	361 897	-8 088	-541 151	375 063
Kokku sihtotstarbelised tasud, annetused ja toetused	562 405	361 897	-8 088	-541 151	375 063

	31.12.2016	Saadud	Tagastatud	Tulu	31.12.2017
Sihtfinantseerimine tegevuskuludeks					
Euroopa Liidu toetused (LIFE)	269 668	281 062		-218 019	332 711
Euroopa Liidu muud fondid	-3 886	12 274		-8 388	0
Euroopa Liidu muud fondid - Nordplus	11 985	0		-11 985	0
Euroopa Liidu muud fondid - SIGWET	0	0		-3 670	-3 670
Keskkonnainvesteeringute Keskus	-14 784	114 962		-110 971	-10 793
Keskkonnainvesteeringute Keskus LIFE kaasfinantseering	96 696	0		-22 327	74 369
Keskkonnainvesteeringute Keskus TALGUD	0	39 386		-22 929	16 457
KÜSK jm Eesti riik	475	101 087		-101 088	474
EKO Sihtkapital	0	14 944		-14 944	
Eesti Kultuurkapital	0	700		-700	0
WWF	-5 858	26 205		-20 347	0
KÜSK toetus ÜPP konverentsile	0	16 192		-16 707	-515
Sihtotstarbelised annetused Eestist	20 767	25 062		-25 062	20 767
Kokku sihtfinantseerimine tegevuskuludeks	375 063	631 874		-577 137	429 800
Kokku sihtotstarbelised tasud, annetused ja toetused	375 063	631 874		-577 137	429 800

Tulu veerus on kajastatud varade ja tegevuskulude sihtfinantseerimiseks saadud ja aruandeaastal sihtfinantseerimise tuluna kajastatud summad.

31.12.2017 seisuga positiivsed saldod on kajastatud bilansis passivas sihtfinantseerimise kohustusena ja negatiivsed saldod aktivas nõuetena.

Lisa 15 Annetused ja toetused (eurodes)

	2017	2016	Lisa nr
Sihtfinantseerimine tegevuskuludeks	577 135	541 150	14
Mittesihtotsatabelised annetused ja toetused	5 737	5 836	
Kokku annetused ja toetused	582 872	546 986	
sh eraldi riigieelarvest	14 944	8 340	

Eraldisena riigieelarvest on kajastatud EKO Sihtkapitali vahendusel saadud toetus.

Lisa 16 Tulu ettevõtlusest

(eurodes)

	2017	2016
Looduskaitseks ekspertiseid	7 780	17 760
Looduskaitseks talgureid	22 972	22 870
Ruumide rendilaendmine	8 137	8 306
Sõidukite rendileandmine	3 768	2 098
Kaupade müük	581	1 217
Muud teenused	5 370	11 976
Raamatupidamisteenused	0	325
Kokku tulu ettevõtlusest	48 608	64 552

Muude teenuste tuludena on kajastatud reklaamilepingute alusel saadud tulud.

Lisa 17 Sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud

(eurodes)

	2017	2016
Transpordikulud	11 363	19 043
Lähetuskulud	8 437	11 656
Koolituskulud	907	1 765
Sisseostetud tööd ja teenused	105 609	36 412
Seminaride, ürituste korraldamine	47 975	53 530
Töövahendid	5 328	36 163
Tükised ja reklaam	36 827	34 604
Makstud stipendiumid	1 300	0
Kokku sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud	217 746	193 173

Sihtotstarbeliste projektide otsestele kuludele lisanduvad tööjõukulud 2017 aastal summas 301 510 eurot ja 2016 aastal summas 292 376 eurot, mis on kajastatud lisas 19.

Lisa 18 Mitmesugused tegevuskulud

(eurodes)

	2017	2016
Üür ja rent	15 708	14 913
Mitmesugused bürookulud	9 307	12 975
Lähetuskulud	1 169	370
Koolituskulud	0	67
Riiklikud ja kohalikud maksud	26	26
Riia 185a kulud	275	275
Autode ja transpordikulud	15 566	14 420
Müügikaubad	960	1 664
Tasuliste teenuste kulu	5 264	7 549
Audit	1 699	1 740
Reklaam, tükised	8 557	6 004
Külaliste vastuvõtt, üritused	9 743	8 742
Liikmemaksud	875	857
Panga teenustasud	606	716
Töökaitse ja tervishoid	0	804
Kokku mitmesugused tegevuskulud	69 755	71 122

Mitmesuguste tegevuskuludena on kajastatud üldvahenditest ja tasulistest teenuste osutamiseks tehtud kulud.

Lisa 19 Tööjõukulud

(eurodes)

	2017	2016
Palgakulu	249 673	244 205
Sotsiaalmaksud	83 393	82 891
Kokku tööjõukulud	333 066	327 096
Sellest kajastatud sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsese kuluna	301 510	292 376
Töötajate keskmine arv taandatuna täistööajale	16	15

Tööjõukuludesse on arvestatud ka töövõtulepingute ja juhatuse liikme lepingute alusel makstud tasud.

2017 aastal maksti töövõtulepingute alusel koos maksudega 13 729 eurot.

2016 aastal maksti töövõtulepingute alusel koos maksudega 11 130 eurot.

Juhatusle makstud tasud on kajastatud lisas 21

Lisa 20 Seotud osapooled

(eurodes)

Saldod seotud osapooltega rühmade lõikes

2017		Müügid
Tegev- ja kõrgem juhtkond ning olulise osalusega eraisikust omanikud ning nende valitseva või olulise mõju all olevad ettevõtjad		99
2016	Ostud	Müügid
Tegev- ja kõrgem juhtkond ning olulise osalusega eraisikust omanikud ning nende valitseva või olulise mõju all olevad ettevõtjad	0	138

Tegev- ja kõrgemale juhtkonnale arvestatud tasud ja muud olulised soodustused	2017	2016
Arvestatud tasu	95 580	73 621

Tegevjuhtkonna tasudena on arvestatud juhatuse liikmetest juhatuse esimehele, juhatuse aseesimehele, arendusjuhile ning finantsjuhile töölepingute ja juhatuse liikme lepingute alusel makstud tasud koos sotsiaalmaksudega. Nõukogu liikmetele juhtimise teenuse eest tasusid ei arvestatud ega muid soodustusi ei antud.

Lisa 21 Projektide tulud valdkondade kaupa

Valdkond/ Projekt	2016	2017
<u>MERI kokku</u>	<u>52292</u>	<u>20364</u>
WWF Meri	20539	20347
WWF muud toetused	5857	0
Viigrid	147	0
NAFTA annetused	316	17
NAFTA14-KIK	19194	0
EUROWA	6238	0
<u>METS kokku</u>	<u>5341</u>	<u>3159</u>
KÜSK METS	5341	0
annetused METS	0	3159
<u>Märgalad kokku</u>	<u>243345</u>	<u>281842</u>
LIFE-ME	207837	209169
annetused RABA	0	85
VEERMT-KIK/ JJ-KIK/ Sooinv-KIK	18512	42524
VV-SOOD	11043	25489

Wetland-LIFE-KIK	5953	4574
<u>Looduskaitse kokku</u>	<u>41636</u>	<u>70820</u>
Metsloomade taastuskeskus	1045	175
VYF-MV	7588	0
A-13 Kõre	272	0
A-1 lendorav	2600	5772
A-6 nahkhiir	4248	1677
NH-KIK / NH-LIFE-KIK/ ESTBAT-LIFE	23578	18379
NOORLK	700	1300
GENU-KIK	1605	43517
<u>Loodusharidus kokku</u>	<u>12882</u>	<u>9132</u>
Konnad-KIK	12882	9132
<u>Talgud ja Teeme Ära kokku</u>	<u>149506</u>	<u>124497</u>
Talgud-KIK / annetused	68973	38885
EVS, ERASMUS+	7564	5419
Teeme Ära KÜSK / SIM-TA/ annetused	67022	68208
NORDPLUS talgud	5947	11985
<u>Loodussõbralik põllumajandus</u>	<u>15439</u>	<u>0</u>
Kavaru	1945	0
PLK-KIK	13494	0
<u>Koostöö ja arengutegevused</u>	<u>20711</u>	<u>67321</u>
KLIIMA-KIK / Kliimabuss	11204	3845
CEEWeb / MUU	1167	3730
KÜSKAH17/ KÜSKÜPP	0	27504
EKO	8340	14944
NaturallyEst-LIFE	0	12797
KOKKU	541152	577135

Lisa 22 Sihtkapitalid

	Sihtkapital								Kokku
	Asutamisel sissemakstud SK	Navitrolla sk	Eesti Energi sk	Loodus- hariduse sk	AS Triip sk	V.Mankini sk	Lotmani nim. noore loodus- kaitsja sk	Noore loodus- taluniku sk	
Saldo seisuga 31.12.2015	0	230	1 553	2246	6 460	153	710	580	11932
Eraldised sihtkapitalidest	9642	-230	-1553	-2246	-6460	-153	0	0	0
Saldo seisuga 31.12.2016	9642	0	0	0	0	0	710	580	10932
Eraldised sihtkapitalidest	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Saldo seisuga 31.12.2017	9642	0	0	0	0	0	710	580	10932

ELFi nõukogu 21.06.2016 otsusega otsustati liita järgmised sihtkapitalid: Navitrolla sk summas 229,95, Eesti Energia sk summas 1553,12, Loodushariduse SK summas 2246,28, AS Triip SK summas 6460,25 ja V.Mankini sk summas 152,61 üheks ELFi sihtkapitaliks kokku summas 10642,21 eurot. Samas otsustati teha moodustatud sihtkapitalist väljamakse 1000€, et tasustada lendorava metsade ostmise projekti käivitamist.